

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קס"ז | פרשת בשלח | תשפ"ד

לונדון		ניו יורק		בני ברק		ירושלים		זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	
17:53	17:34	18:18	17:56	18:22	17:48	18:26	17:47	16:32

חשיפה: מדוע ביקש הרה"ק רבי מרדכי מנשכיז זיע"א בליל הסדר לאחר תפילת ערבית לעסוק בתורה וללמוד בהתמדה קודם עריכת הסדר | עמ' כ"ג

סגולה: אמונה סגולה להמשכת הפרנסה | עמ' ב'

אקטואליה: קנה עליית חמישי בפרשת בשלח כדי לזכות בפרשת המן ואחרי ג' פסוקים קראו לאחר? | עמ' י"א

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

מה התכוון הרה"ק רמ"מ מווארקא בתשובתו: "פלשתים"...

ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים וגו' (יג, יז). ידוע שהרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקא זצ"ל היה ממעט בדיבורו, ואף כאשר הגיד דברי תורה בשולחנו היה אומר בקיצור גדול, ולכן היה נקרא בפי כל "הצדיק השותק".

פעם נפגש עם אחיו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זצ"ל, וכדרכו בקודש ישב בשתיקה ולא הוציא הגה מפיו, אך אחיו הפציר בו מאוד לומר תורה, עד שבשום אופן לא יכול היה לסרב יותר, בלית ברירה פתח הרה"ק מווארקא ואמר לפרש את דברי המשנה (מסכת אבות): "שניים שיושבים" - שני אנשים המסובים יחד "ואין ביניהם", היינו ששיבתם יחד היא מתוך אהבה ואחוה, ואין ביניהם שום פירוד ומחלוקת, הרי זה בחינת "דברי תורה"... ובזאת הצליח בחכמתו לקיים רצון אחיו להגיד 'תורה' ובד בבד להתחמק ולהשתמט מלדרוש ברבים דברי אלקים חיים, והיתה זו אמתלא שלא לומר דברי תורה".

באותו מעמד נכח גם אחד מחסידיו של הרה"ק מאמשינוב, והיטב חרה לו על דיבוריו הקצרים של הרה"ק מווארקא אחרי שרבו הפציר בו כל כך, ומשום היותו איש שמזוגו חם, מיהר והקשה להרה"ק מווארקא: אם כן האיך יתבאר המשך דברי המשנה "הרי זה מושב לצים", נענה הרה"ק מווארקא כדרכו בקצרה "פלשתים", ולא יסף עוד.

והביאור בזה נראה, כאותו מעשה המסופר על הגר"א מוילנא זצ"ל, כשדיברו לפניו על

כי הכתוב נמסר לחכמים שבכל דור ודור שאותו ידרשו כפי דעתם, ולהם נאה לדרוש גם כשנראה שאין כולו מתפרש על פי הדרשה.

ובזה י"ל, שהיתה כוונת הרה"ק מווארקא בתשובתו "פלשתים" שמאמרו אין צריך להתאים ולהתפרש בהמשך המשנה.

אמנם צדיקים (ראה בארות המים למהרצ"ה מרמינוב זצ"ל) הוסיפו לבאר המשך המשנה כך: "שנים שיושבים" אזי דווקא כשמידת ה"אין" שרויה ביניהם, דהיינו ששניהם בבחינת עפר ואפר ואין האחד מתנשא על חבירו, דווקא ככהאי גוונא ישיבתם כדברי תורה, אבל אם מסך הגאוה מבדיל ביניהם, הרי זה כמושב לצים.

מפי ספרים וסופרים - אבות (ח"א עמ' תל"ה)

החסידים ועל מעשיהם, היו מי שהוציאו דיבה על הצדיקים המפרשים חצאי פסוקים ואין הביאור עולה יפה בהמשך הפסוק, השיב להם הגר"א: אי משום הא לא אריא כי "פלשתים יוכיח", דהנה בתורה כתיב "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים", ופירשו חז"ל (שמו"ר פר' כ, יא) שהש"ת לא נהג עם בניו כדרך הארץ, שדרך כל הארץ מי שקונה עבדים קונה אותם על מנת שיהיו מרחיצין וסכין אותו וטוענין אותו ומאירין לפניו, אבל הקב"ה לא עשה כן לישראל אלא היה מרחיצן וסך אותן והלבישן ונשאן והאיר לפניהם, לכך נאמר "ולא נחם אלקים דרך ארץ", ואף על פי שלפי דרשה זו אין ביאור לתיבת "פלשתים" הכתוב בהמשך הפסוק, מכל מקום הדרש ידרש,

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

עמ' ו' פניני אביר יעקב

אדם נוגע במה שמוכן לחבירו (יומא לח, ב) ומכל שכן בחלק הצדיקים כדכתיב (תהלים קכה, ג) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. דברי ישראל - בפרשתנו

היהודים התחזקו בזמנים הקשים ע"י חוש הומור

המבלי אין קברים במצרים וגו' (יד, יא). כתב הרש"ר הירש: פירושו האם בגלל חוסר קברים... התבדחות שנונה זו אפילו בעת החרדה והייאוש העמוקים ביותר, היא סימן לחוש ההומור תכונה אופיינית של שבט יעקב צלול הדעת. כה אמר פעם הגה"ח רבי גדל אייזנר ז"ל על אודות שנות המלחמה בגטו ובמחנות: 'אף פעם לא הייתי נפול ברוחי שטענדיג דארט גיוועהן נישט גיפאלין, ותמיד הייתי עם רוח בדוחה "מיט הומור גיוועהן שטענדיג". נהנתי לעשות 'חכמות' - מאכן שטיקלעך - ווען ס'האט זיך גילאזט, די ערגסטע צייטן... הייתי כך במצב רוח טוב. מרן הבית ישראל העיר לי פעם בבדיחותא - "געטשעפעט", ששם הייתי יותר בשמחה מאשר כאן, "ביזט דארט גיוועהן מעהר אויפגראמט ווי דא"... פירוש הרש"ר הירש זצ"ל - בפרשתנו; במחיצת רבי גדל (עמ' ככו)

מדוע לא לקחו הרשעים מהמן שעל פתח הצדיקים

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם וילקטו וגו' (טז, ד). אמרו חז"ל (יומא עה, א) צדיקים ירד להם המן על פתח בתיהם, בינונים יצאו ולקטו מחוץ למחנה, רשעים שטו ולקטו למקום רחוק ע"ש. והנה לכאורה כיון שצדיקים ירד להם המן על פתח בתיהם, למה להו להבינונים לצאת ולקט מחוץ למחנה ולהרשעים להיות 'שטו ולקטו' למקום רחוק, הלא יכלו ליקח מן המן המונח על פתח הצדיקים, אלא כי הרשע אינו רוצה לקרב עצמו אל הצדיק כי אין ארור מדבק בברוך (בר"ר נט, ט) ואף שידוע שבפתחיהן של הצדיקים שם המן וכל טוב ויכול להיושע אצל הצדיק, אומר יעבור עלי מה ולא לילך אל הצדיק חס להזכיר, כמו שאמרו דתן ואבירים (במדבר טז, יד) ה'עניי ה'אנשים ה'הם ת'נבקר לא נ'עלה, והם שהותירו מן המן והם ששטו ולקטו (ראה שמו"א א, כט). ועוד כי הרשעים נדמה להם כל אפיא שוין, וכיון שראו שאין בפתחיהן המן, חשבו שבדאי גם בפתחיהן של צדיקים אין כלום. אך עדיין קשה, הא תינח הרשעים כאמור, אבל הבינונים קשה, מדוע לא לקחו מפתח הצדיקים, ויש לומר שבאמת הבינונים וכן הרשעים היו הולכים ורצים לפתחיהן של הצדיקים לחטוף את המן, אבל לא היה להם שליטה לקחת כלום, כי

הרב שגילה שקבלה בידו שהגרמנים הם מזרע עמלק

מלחמה לה' בעמלק מדר דר וגו' (יז, טז). מסופר על מרן האמרי אמת מגור זצ"ל, כי בפעם הראשונה בה נפגש עמו הג"ר פינחס כהן ז"ל אב"ד אנסבאך שבגרמניה, [שהיה לימים מפעיליה הבולטים של "אגודת ישראל" בפולין], הרי שבמהלך היכרות ראשונית זו הסתגר הגר"פ כהן ז"ל עמו - אחרי שהביע כי ברצונו למסור איוה ענין כמוס, שאינו יכול לגלותו לאף אחד אחר. "קבלה בידו" פתח ואמר "שהגרמנים הם מזרע עמלק... אלו העמלקים האמיתיים... ואין בעולם שונאי ישראל גדולים מהם". והיה בדברים הללו שיצאו מפי רב ידוע בגרמניה משום חידוש רב, כי רבים וטובים אשר זכרו כיצד התנהגו אנשיו האכזרים של הצאר הרוסי, הביטו באותה שעה על גרמניה ה"נאורה" כמלכות של חסד... רק כשהסתערו הגרמנים פעם נוספת לכבוש את פולין, בשלהי שנת תרצ"ט, גילה האמרי אמת ז"ע לבני ביתו את הדברים שסח לו הרב מאנסבאך ז"ל לפני כחצי יובל שנים... ראש גולת אריאל (ח"ב עמ' שג)

סגולת השבוע

אמונה סגולה להמשכת הפרנסה

הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל ז"ע, כתב בספרו מאור עינים בפסוק בפרשתנו "קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן" וגו' (טז, לג), דבאמת התורה היא נצחית, וענין 'מן' הכתוב בתורה נוהגת גם עתה מדי יום ביום, וזה שאמרו (תנחומא בשלח כ) 'מי שברא יום ברא פרנסתו'. ורק החילוק בין דור המדבר לדורות האחרונים, שדור המדבר נזדככו בקריעת ים סוף ובמעמד הר סיני עד שירד להם שפע העליון בלי לבוש כלל, אבל דורות האחרונים שחטאו ונתעבה חומרותיהן, לכך נצטרכה השפע ההוא שנקרא מן להתלבש בכלי ולבוש שהוא עסק האדם שנוטל כל אחד לעסק פרנסתו, וזהו כלי למן שלו שיורד לו מן השמים. וזהו מה שאמר הכתוב "קח צנצנת אחת ותן שמה מן", שהוא כלי ולבוש למשמרת לדורותיכם. ולזה אמרו בזוהר (בשלח הובא בפר"ח סי' נג אות א) שצריך לצייר את עצמו בשעת קריאת השירה כאילו היה בקריעת ים סוף, כי כמו ששם לא היה המן עד שהיה מקודם קריעת ים סוף, שע"י האמונה שראו האותות זכו להזדככות הנ"ל, כן גם עכשיו צריך מתחלה שיהיה בחינת קריעת ים סוף ע"י שיצייר כן ויתחזק באמונה כדכתיב (שמות יד, לא) "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", ואח"כ יוכל לקבל השפע המלוכב בדבר ההוא שממנו בא לו פרנסתו, עכ"ד. עפ"י דבריו מבאר הגה"צ רבי יששכר שלמה טייכטל הי"ד מאמרם ז"ל (פסחים קיח, א) קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. היינו בעת שאדם רואה שקשים לו פרנסתו, אזי העצה שיעשה כמו אז שקודם שהגיע להם המן היתה להם קריעת ים סוף, היינו שדבקו באמונה בשעת קריעת ים סוף, כמו כן יעשה כעת, והש"ת יוריד לו השפע בלבוש העסק שנטל בידו והבן (משנת שכיר-לשביעי של פסח).

ולשון נלהב איתא בספה"ק ישמח ישראל (פר' תולדות): "...אנשים דורשים עצות ותחבולות על פרנסה, ויעצו "אמונה להאמין באמונה שלימה באחדות ה'... ומי שנחלש בכח אמונה הוא מחוסר פרנסה, וכמו"ש הזוה"ק (ח"א קס"ו ע"ב) עה"כ (משלי י"ב, ט') ט"ב נקלה וגו' וחסר לחם, חסר לחם חסר מהימנותא, אבל דורשי ד' לא יחסרו כל טוב, ועיקר לקבוע ולהשריש בלבו אמונה פשוטה ושלימה ותמה בלי שום פקפוק" עכ"ל.

ולבל יחסר המזג יש לציין למה שביארו הקדמונים (ראה חנוכת התורה פ"ר יתרו ועוד) אמאי "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" הלא הקב"ה מקיים כל התורה כולה וכתבי "ביומו תתן שכרו", אלא דקי"ל דאם שכרו ע"י שליח אינו עובר על כל תלין, והרי התורה"ק ניתנה לנו ע"י שליח - משה רבינו ע"ה, משום הכי אין כאן משום כל תלין, אבל שני דיברות ראשונות מפי הגבורה שמעננום ולכך יש ע"ז שכר בעוה"ז, וזהו שאמרו ז"ל "ישראל אינם ניזונים בעוה"ז אלא בשביל האמונה" עכ"ד.

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

פִּי אֲנִי ה' רִפְאָה:

בזכות קבלת שבת כמה דקות קודם, נרפא הבחור בדרך ניסית בעליל הסכיתו ושמעו:

שנים, ואינני מבין מה קורה פה. לפתע פתאום חלה הטבה בכל הבדיקות, אינני רואה עוד סיבה לניתוח או לטיפול כלשהו. התוצאות המתקבלות בעת האחרונה מעידות כי המחלה נעלמה ללא כל טיפול. לא מבין איך זה קורה... אחד מחבריו של הבחור מיהר לבשר את הבשורה המרגשת למורו ורבו, הוא הגאון רבי שמעון בעדני זצ"ל, בהוסיפו כי בוודאי הבחור נרפא בזכות ברכת הרב ותפילותיו. הרב בעדני הגיב על אתר בענוות חן: 'אני? מה זה קשור אליי? קרה לו נס בזכות השבת, השבת הצילה אותו!'

הבחור שהיה אצל הרב בעדני - שכלל לא ידע על פעולותיה של אַם החולה למענו באמצעות הקדמת קבלת השבת - לא הבין את הדברים. רק כשסיפר לרעהו החולה אודות העניין, הושלם הפאזל המופתי, המלמד כי כמה דקות של תוספת שבת הוסיפו לבחור שנות חיים ארוכות...

המסר מהסיפור, כפי שקיבלנו אותו מהבחור שהבריא בעצמו, זועק: בעל ה'פרי מגדים' מבטיח, שהמוסיף מחול על הקודש מוסיפים לו חיים. כפשוטו ממש - תוספת שבת היא סגולה בדוקה ומנוסה, מוכחת ופועלת, שמוסיפה חיים, שמעניקה בריאות, שיוצרת אריכות ימים מתוך בריאות איתנה.

אחים יקרים, ראו נא את דמותו של הבחור אלעזר מנחם פ. שכבר נרפא כליל, התבגר ואף זכה להתחתן ולהקים בית בישראל, ולמדו מסיפור ה'נס הרפואי' שלו: כן, המוסיף מחול על הקודש - מוסיפים לו חיים. תוספת שבת, הקדמת קבלת השבת, היא מפתח לשפע של חיים, של פרנסה ברווח, של אושר ורוגע.

כמה כוחות, מאמצים, זמן וכסף אנו מקדישים לאריכות ימים ולאיכות חיים, והנה לנו הדרך: תוספת שבת. הבה נקדים לקבל פני שבת, הבה נקפיד לקבל את השבת כמה דקות לפני הזמן, הבה נקדיש מזמננו הפנוי לטובת כניסה רגועה ליום השבת - ונזכה באורך ימים ושנות חיים מתוך שפע וברכה!

(פניני פרשת השבוע)

בימים הראשונים לאשפוזה של הבחור הצעיר אלעזר מנחם פ. בבית החולים 'שניידר' בפתח תקווה, עוד פיעמה תקווה כי מדובר במחלה קלה שהזרקת אנטיביוטיקה דרך הווריד תסייע לו להיחלץ ממנה. אבל ימי האשפוז הלכו והתארכו, תוצאות הבדיקות לא בישרו טובות, והבחור - כמו גם בני משפחתו וחבריו לישיבה, הפכו למודאגים ומוטרדים. האבחון של מצבו הרפואי היה סיבוך מורכב במעיים, תוך שהרופאים מסבירים שכלל לא ברור מה נכון לעשות במצב כזה...

הוצע להם ניתוח מורכב ומסובך, תוך שהרופאים אומרים שהם כלל לא בטוחים כי זה מה שישנה את גורלו לטוב. מצד שני, כל יום שעובר מגדיל את הסכנה לזיהום פנימי חמור, שיכול להוביל לסכנת חיים ועד שערי מוות, ל"ע. בינתיים הבחור נותר במעקב צמוד, כשהרופאים מוסיפים ובודקים רעיונות והצעות כיצד לטפל בו כיאות.

חבריו וידידיו הרבו להתפלל למענו, לצד זאת שביקשו את ברכתם של גדולי ישראל למען הבחור החולה, תוך שהוא מדגישים את חוסר הוודאות - הן של המחלה והן של הטיפול בה, כשמנגד חייו של בחור צעיר תלויים ועומדים.

גם אמו של הבחור, מחנכת נודעת, ביקשה לעשות חיזוק לרפואתו, ופנתה אל תלמידותיה בבקשה שיקדימו לקבל את השבת לרפואתו, מתוך ביטחון שהקדמת קבלת השבת היא מפתח של שפע ורפואה. התלמידות הקשיבו לעצת המחנכת, ולא רק שקיבלו על עצמן - הן גם ביקשו ממשפחתן והפיצו את הבשורה, כשרבים וטובים מקבלים על עצמם להקדים לקבל פני שבת לרפואת אותו בחור. בשבועות הבאים, בבתים רבים מישראל הקדימו לקבל פני שבת, תוך שהם אומרים שחיזוק זה בהקדמת קבלת השבת יהיה לרפואתו...

חלפה תקופה קצרה, הבחור עודו מאושפז, מטופל בידי ד"ר גילי גלעד במערך ההמטולוגי-אונקולוגי בבית החולים. ביום בהיר אחד ביקש הרופא לשוחח עם בני משפחת הבחור, כשהוא אומר 'אני משמש כרופא זה עשרות

מתחילים את היום!

מחוברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

אֲשִׁירָה לָהּ:

מדוע לא הסכים החתן לוותר על הזמר החסידי גם בתמורה ל-20,000 אלף דולר, העומק הרוחני שעמד מאחורי הקלעים:

מעוטת יכולת, וכאן נקריט לפניה הזדמנות פז לממן את כל הוצאות החתונה ועוד להישאר עם עודף נאה. אך המענה נותר שלילי. החתן לא הסכים לוותר על שירתו בשום מחיר שבעולם.

הדבר עורר פליאה גדולה בליבו של הזמר. מדוע הוא מסרב? שאל את עצמו. הוא הכיר את משפחת החתן, אנשים צנועים ועדיני נפש, רחוקים מאוד ממידת העקשנות. מדוע החתן מתעקש כל-כך על שירתו בחתונתו? ולמה הוא דוחה סכום כסף מכובד כל-כך, שייתן לו בסיס כלכלי לקראת חייו החדשים?

הוא החליט לבדוק את העניין. "מדוע אתה מתעקש כל-כך?", שאל את החתן. "וכי לא תוכל למצוא זמר חתונות אחר?"

שתיקה השתררה מעברו השני של קו הטלפון. כעבור דקה של דומייה פתח החתן ואמר: "אבי עבר תאונה קשה לפני כמה שנים, ומאז הוא נזקק לעזרה יום-יומית. גם פרנסת המשפחה נשברה. מי שלקחה עליה את כל העניינים הרפואיים, את הסייעוד של אבי ואת עול פרנסת המשפחה, היא אימי שתחיה.

"אימי מוסרת את נפשה יום וליילה למען אבי ולמען בני המשפחה", המשיך החתן וסיפר בקול רועד. "מעולם לא ביקשה דבר לעצמה. כל חייה נתונים למען הזולת בלבד.

"כאשר באתי בקשרי השידוכים ושוחחתי עם אימי על החתונה, אמרה אימי: 'כמה יפה יהיה אם ר' שלמה-שמחה ישיר וישמח בחתונה'.

"הבנתי מדבריה שהיא אוהבת את שירתך ונהנית ממנה. זו הייתה הפעם הראשונה בחיי ששמעתי ממנה רמז למשאלה קטנה לעצמה.

"לכן פניתי אליך וביקשתי ממך לשיר בחתונתי. זו ההזדמנות שלי למלא את משאלתה של אימי. מול ההצעות הכספיות הנדיבות אני מעמיד לנגד עיני את כל חייה של אימי, הרצופים התמסרות והקרבה. את הזכות הזאת של כיבוד אם לא אמכור בעד שום הון שבעולם. לכן חשוב לי כל-כך שתשתתף בשמחתי, כדי שאוכל לשמח את אימי".

דבריו של החתן השאירו את ר' שלמה-שמחה פעור פה. דמעות של התרגשות נקו בעיניו. "אבוא לחתונתך ואעשה הכול לשמח את אימך", אמר לחתן.

בל"ג בעומר בא ר' שלמה-שמחה בהתרגשות לחתונה. "אחרי ששמעתי את סיפורו של החתן", הוא מספר, "שרתי בחתונה מכל הלב והנשמה. זו הייתה שמחה יהודית מרוממת, מתוך ידיעה שעומד להיבנות כאן בית על יסודות נאמנים ביותר. ומי יודע אם לא הצטרפו לשירה גם מלאכי מרום, שליוו בשירתם השמימית את הבן המכבד את הוריו באבהו אין-קץ".

גל' שיחת השבוע

"איזו טעות עשיתי!", מלמל לעצמו הזמר החסידי ר' שלמה-שמחה סופרין, המתגורר כיום בפלורידה, כשבדק ביומנו אם הוא פנוי להופיע בחתונה המכובדת הצפויה להיערך בניו-יורק.

זה היה בשנת תשע"ה. שלמה-שמחה התגורר אז בטורונטו שבקנדה. מדי שנה היה תורם כמה הופעות לחתונות של מעוטי יכולת, שפנו אליו במסגרת ארגון חסד בעיר. בחורף באותה שנה התקשר אליו חתן ממשפחה דלת אמצעים, וביקשו לשיר בחתונתו, הצפויה להתקיים בעוד כמה חודשים.

הזמר בדק ביומנו, ראה שהתאריך פנוי ונענה בחיוב. "היומן שבו אני משתמש הוא לוח שנה לועזי, ובדרך כלל אני מציין בו את התאריכים העבריים", מספר ר' שלמה-שמחה לשיחת השבוע. "משום מה לא סימנתי בלוח באותה שנה את יום ל"ג בעומר, וכך נעניתי לבקשתו של החתן, בלי להיות מודע שבעצם מדובר בל"ג בעומר".

עברו הימים והוא קיבל פנייה מיהודי אמיד, לבוא לניו-יורק, לחתונת אחד מילדי, שעתידה להיערך ב...ל"ג בעומר. רק אז קלט ר' שלמה-שמחה את הטעות שעשה.

"אמנם אני תורם בחפץ לב הופעות למעוטי יכולת, אבל לא במועדים מבוקשים, כמו ל"ג בעומר", מסביר הזמר. "אילו הייתי מודע לעובדה שמדובר בל"ג בעומר, ברור שלא הייתי מסכים להופיע בחתונה זו, בהתנדבות".

הוא התקשר לחתן, הסביר לו את הטעות שאירעה וביקשו לשחררו מלהופיע בחתונתו. ואולם החתן לא הסכים לוותר עליו.

ר' שלמה-שמחה התקשר ליהודי האמיד מניו-יורק וסיפר לו על התסוכות שנוצרה. "אין בעיה", אמר אותו יהודי, "אשלם את מלוא העלות של זמר אחר, שיבוא לשמח את החתן הזה בחתונתו".

ההצעה הועברה לחתן, אך הוא בשלו: "אני רוצה רק אותך בחתונתי", אמר.

ר' שלמה-שמחה עדכן את המזמין מניו-יורק בתשובה השלילית, והאיש הגיב ואמר: "אמור לחתן שאני מוכן לתת לו שלושת-אלפים דולר נוספים על מלוא העלות של זמר אחר, בתמורה להסכמתו לוותר עליך".

ואולם החתן דחה את ההצעה. "תן לו עשרת-אלפים דולר. תן לו אפילו עשרים אלף דולר!", העלה האיש מניו-יורק את ההצעה.

"אני מוכן לתת לו כל סכום שירצה, ובלבד שישחרר אותך לבוא לשיר בחתונה שלי".

הזמר היה בטוח שהצעה נדיבה כזאת תתקבל בשמחה. הלוא זו משפחה

הזמר היה בטוח שהצעה נדיבה כזאת תתקבל בשמחה. הלוא זו משפחה מעוטת יכולת, וכאן נקריט לפניה הזדמנות פז לממן את כל הוצאות החתונה ועוד להישאר עם עודף נאה. אך המענה נותר שלילי. החתן לא הסכים לוותר על שירתו בשום מחיר שבעולם.

הדבר עורר פליאה גדולה בליבו של הזמר. מדוע הוא מסרב? שאל את עצמו. הוא הכיר את משפחת החתן, אנשים צנועים ועדיני נפש, רחוקים מאוד ממידת העקשנות. מדוע החתן מתעקש כל-כך על שירתו בחתונתו? ולמה הוא דוחה סכום כסף מכובד כל-כך, שייתן לו בסיס כלכלי לקראת חייו החדשים?

מלא העמר מן:

עזר לחבירו ולבסוף ראה מה שעושים עושים לעצמו, על ידי כך זכה לקנות דירה לבנו...

מאחורי. שמעתי. בדקתי. חקרתי. מבחינתי זה לא בא בחשבון. ובכלל; לפני שאדאג איך לחתן את הבן שלי - אני מודאג איך אכסה את הוצאות הבר-מצוה שלו...

זה לא משכנע אותו. הוא ממשיך ללחוץ. בשלב מסוים אני שואל אותו ישירות: 'אתה סוכן מטעם המיזם הזה?' ואני מוסיף בחיך 'אם כן קח 100 שקל ושחרר אותי לנפשי!'

הוא צוחק וחושף: 'אבא שלי זקוק להלוואה גדולה. אם אצליח לגייס כמות נכבדה של מצטרפים חדשים לארגון, אוכל לסדר לו את ההלוואה!'

הוא המשיך להתחנן, בבקשת רחמים, שעבור אביו מדובר בהצלה, ולכן חשוב לו כל כך שאצטרף. טוב אני מציין לעצמי, הפעם מדובר בנימוק חדש - כזה שלא שמעתי בעבר.

חשבתי רגע ואמרתי שגם אם-כן אוכל לצרף רק את הגדול, אך לא את הקטנים. בתגובה הסביר לי שהארגון לא מוכן לרשום רק ילדים גדולים (שאוטוטו ידרשו את ההלוואה...) אך אם ארשום את כל הקטנים, הם יסכימו לקבל גם את הגדולים.

'אז איך אני יכול לעזור לך?' תהיתי בקול. אבל היה לי קשה לדחות אותו. ריחמתי עליו וביקשתי שיתן לי זמן להרהר בענין. הוא המשיך להתקשר שוב, ושוב. לבסוף נכנעתי. חשבתי לעצמי: גם אם אני בטוח שסיכויי ההצלחה הם בגדר 'ספק-ספיקא', מצוות צדקה זה הרי וודאי, ואין ספק מוציא מידי וודאי! צירפתי את כל הילדים.

לפני 4 שנים התארס הבן הגדול שלי. רשמתי אותו לתוכנית 'מחיר למשתכן' ובסייעתא דשמיא. זכה במהירות בדירה שכבר באמצע בנייה. הייתי חייב לסגור חוזה במיידית ולשלם תשלום ראשון תיכף ומיד. המחותן הודיע לי שאם אני אתאמץ להזדרז - גם הוא יעשה זאת, ואם לא - חלום הדירה הולך ומתרחק מאתנו!

מכיון שהבן היה רשום בתוכנית המדוברת, זכינו מיד בהלוואת ענק שאפשרה להניח את הכסף על השולחן. וברוך השם הבן שלי גר היום בדירה משלו. ברור לי שאם לא הייתה האפשרות להשיג את

ההלוואה הנוחה הזו, הוא היה גר עד היום בשכירות!!!

ומידי פעם אני מהרהר להנאתי בשאלה: מי עשה טובה למי; האם אני שהצטרפתי לתוכנית כדי לעזור ליהודי, או שמא אותו יהודי ששידל אותי להצטרף?.

(גליון איש לרעהו)

לפני 4 שנים התארס הבן הגדול שלי. רשמתי אותו לתוכנית 'מחיר למשתכן' ובסייעתא דשמיא זכה במהירות בדירה שכבר באמצע בנייה. הייתי חייב לסגור חוזה במיידית ולשלם תשלום ראשון תיכף ומיד. המחותן הודיע לי שאם אני אתאמץ להזדרז - גם הוא יעשה זאת, ואם לא - חלום הדירה הולך ומתרחק מאתנו! מכיון שהבן היה רשום בתוכנית המדוברת, זכינו מיד בהלוואת ענק שאפשרה להניח את הכסף על השולחן. וברוך השם הבן שלי גר היום בדירה משלו. ברור לי שאם לא הייתה האפשרות להשיג את ההלוואה הנוחה הזו, הוא היה גר עד היום בשכירות!!!

הסיפור שלי מתחיל כשאני אברך-כולל צעיר, יום שלם, ואשתי עקרת בית. כבר יש לנו אז שבעה ילדים בלי עין הרע: הגדול - בן עשר שנים. הקטן - בן חודש ימים. אנו ההורים, ברוך השם, לא משתעממים רגע... החיים בעיצומם.

באותה תקופה מתפרסם על תוכנית שתסייע להשיא ילדים בכבוד. הרעיון הוא להפקיד מידי חודש סכום כסף - מאז שהילד קטן - ולקראת החתונה שלו ניתן יהי לקבל הלוואה בהחזרים נוחים, ואף מענק. נשמע מעניין.

אבל לא בשבילי... כדי "לגמור את החודש" אני צריך לאלתר בכל פעם רעיון חדש. ממילא - אני לא שמח לשמוע על שום רעיון שדורש ממני 'הוציא' במקום 'להכניס'.

אבל זו הלוואה מכובדת! תוכל לחתן את הילדים בכבוד!

אוקיי. נבדוק את הענין לעומק. באותה תקופה עמד הרעיון הזה במרכז השיח בכוללי האברכים, אז חקרתי ודנתי אודות הנושא והגעתי למסקנה שאני מחוץ

לתמונה - וכבר אסביר מדוע.

מבחינתי זה היה סוג של 'ספק-ספיקא'. ראשית, מדובר במיזם חדש שאף אחד לא יחתום ערכות שהוא יחזיק מעמד. נכון. היום כולם מודים שהרעיון מוצלח. אבל אני מדבר לפני שהפכנו כולנו ל"חכמים שלאחר מעשה".

הספק השני - מי אומר שאכן אקבל הלוואה? לא מדובר כאן ב"קופת חיסכון" שמתחייבת להשיב לך דבר בתמורה. ממש לא. הנהלת הקרן הודיעה מראש באופן ברור שלא תינתנה הלוואות אם הקופה, לדוגמא, תהיה ריקה באותה שעה. זאת אומרת שאני יכול להפקיד במשך שנים ולבסוף מה? להמתין עד שיחזור כסף לקופה?

הייתי סקפטי. החלטתי שעדיף לי לא לדאוג את דאגת מחור. כאמור, אני לא מסיים את החודש בתקופה זו, וממש לא התחשק לי להיכנס להוצאה נוספת.

ערב אחד מתקשר אלי מכר מבית הכנסת 'אני רוצה לדבר איתך?' - בכבוד רב! אני עונה לו, תוך כדי שאני מנסה לחשוב מה הוא מצפה ממני. אז כך. הוא רוצה שאצטרף למיזם החדש.

הוא מפרט את המעלות הרבות, ואני מסביר לו שהסיפור הזה כבר

פנינים על הפרשה:

כפילות הפסוק ואמירת התרגום

ה' ימלך לעולם ועד (טו, יח)

ביאור טעם המנהג

נהגו ישראל לומר בכל יום ויום את פרשת שירת הים, בסיום פסוקי דזמרה שבתפילת שחרית, ובכך הם מזכירים את חסדי ה' עימם מאז ועד עתה.

רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, בשלח) מפרש את טעם המנהג לכפול את הפסוק 'ה' ימלך לעולם ועד', ועוד להוסיף עליו את לשון התרגום: "ה' מלכותה קאם לעלם ולעלמי עלמיא". טעם כפילות אמירת הפסוק בתפילה, ושילושו באמירת התרגום, יתבאר לפי האמור בדברי רבותינו זכרונם לברכה (פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ו), כי בשירת הים ישנן שמונה עשרה שמות הוי"ה, וחשובונן לא ימצא כי אם על דרך זו של אמירת הפסוק שנים מקרא ואחד תרגום.

היה הווה ויהיה

טעם נוסף לתרגום הפסוק, משום שבלשון הקודש נאמר בלשון עתיד: 'ה' ימלך', ומשמע שעתה אינו מלך חלילה, לכן מדגיש התרגום ואומר כי מלכותו קיימת ועומדת, אלא שתתקיים לעולם ולעולמי עולמים, הרומזים ל'היה הווה ויהיה'.

שבירת הסטרא אחרא בלשון תרגום

טעם שלישי יתבאר, לפי מה שנתפרשה השירה למעלה על ענין נצחון השכינה הקדושה וחילותיה על הסטרא אחרא ובנותיה, ובכל יום ויום באמירת השירה מתחדש עילוי השכינה, וממילא נשברת הסטרא אחרא. ובלשון התרגום נשבר מאוד כוחה של הסטרא אחרא, כפי הידוע שמתעם זה נתקן הקדיש בלשון ארמית, כדי לשבר שלשלאות של ברזל של הקליפות והסטרא אחרא.

בלשון התרגום נשברות הקליפות

והנה, ידוע כי לשון התרגום משפיל את הסטרא אחרא מאוד, וכמבואר בדברי הוהר הקדוש (ח"ב דקט"ט ע"ב): "קדושתא דא, איהי סלקא בכל סטריין, לעילא ותתא ובכל סטרי מהימנותא, ותברא מנעולין וגושפנקן דפרזילא, וקליפין בישין לאסתלקא יקרא דקודשא ברין הוא על כלא, ואנן בעינן למימר לה בלישנא דסטרא אחרא, ולאכתא בחילא תקיף, אמן יהא שמייה רבא מברך, בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא, ויסתלק קודשא ברין הוא ביקרייה על כלא [קדשה זו אינה כשאר הקדשות שהם משלשים. אבל קדשה זו היא עולה בכל הצדדים, למעלה ולמטה ולכל צדדי האמונה, ושוברת מנעולים וחומות של ברזל וקלפות רעות להעלות את כבוד הקדוש ברין הוא על הכל, ואנו רוצים לומר אותה בלשון של הצד האחר ולהשיב בכח חזק: אמן יהא שמייה רבא מברך, כדי שישתבר כחו של הצד האחר, ויתעלה הקדוש ברין הוא בכבודו על הכל]".

לכן בסיום אמירת השירה אומרים את הפסוק המסיים אותה בלשון תרגום, כדי לעשות הרמה גדולה לשכינה ושבר לסטרא אחרא.

מוסרי פרשת המן

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם וילקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתם אם לא (שמות טז, ד)

התבוננות באוכלי המן מביאה לביטחון

לא קלה היא דרך הביטחון, ורבים המונעים את האדם מלבטוח בה'

עצות וסגולות:

ענייני שבת קודש (ה')

בכל יום צריך לזכור את יום השבת

בכל ששת ימי החל צריך אדם לזכור יום השבת, כמו שכתוב (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', דהינו שיזכר השבת בכל יום ויום. ובזה יהיה נזהר בששת ימי החל להתעסק במצות ולהתרחק מן העבירות, כדי שתחול עליו קדשת שבת. (מחשוף הלכן פרשת קדושים, ד"ה קדושים תהיו)

בכל יום יש הארה מתוספת נר"ן של שבת

ובכל יום ימים מימי השבת מקבל האדם הארה מתוספת נפש רוח נשמה שבאו בשבת, וכך הוא סדרן, ביום ראשון בשבת נשארה באדם הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה, וביום שני נשארה בו הארה מתוספת הרוח של שבת שעברה, וביום שלישי נשארה בו הארה מתוספת של נפש דשבת שעברה, וביום רביעי מקבל הארה מתוספת הנפש של שבת הבאה, וביום חמישי מקבל הארה מתוספת הרוח של שבת הבאה, וביום ששי מקבל הארה מתוספת נשמה של שבת הבאה, נמצא שלשה ימים הראשונים צריך שיכונן להשאיר בו הארה מתוספת נפש רוח נשמה של שבת שעברה, ושלשה ימים אחרונים שקדם השבת צריך שיכונן שיקבל הארה מתוספת נפש רוח נשמה של שבת הבאה.

(מחשוף הלכן שם)

יזהר בכבוד שבת, כי אז השכינה עולה

כתב בזהר הקדוש (ח"ב רד.) כי בשבת קדש שכינה תתעלה ותתהדר ועולה במעלה יותר, ומצד מעלתה ומנוחתה בשבת נמשך לישראל בניה רוח קדשה (וזהר ח"א מת. ח"ב קלה:). ולכן צריך האדם לזהר בשמירת שבת מפני כבוד שבת מלקתא, שיום זה הוא דגמת יום חפתה.

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות ס)

כל אחד יכול לשמור שבת

והנה אין כל אדם זוכה לתורה ולמצוות טובים, באמת שבת קדש שונה לכל נפש כקטן כגדול שיך לזכרו ולשמרו, לכן בעל תשובה הבא לתקן אשר עות צריך לשמר שבת כהלכתו לפי שבו עליו השכינה, ובזה ונרצה לו לכפר עליו, ובא הרמז על נכון בראשית ראשי חבובת בשבת שכינת אל רם תתעלה יותר.

(נגזי המלך שם)

צריך לחזור ולטבול בשבת בבוקר

כתב רבנו האר"י ז"ל (שעה"כ ענין קבלת שבת), דבליל שבת מקבל אדם תוספת נפש רוח ונשמה מצד הלילה, וביום מקבל תוספת נפש רוח ונשמה מצד היום, והיום עדיף מהלילה. ולפיכך כתב (שם דרושי קידוש ליל שבת), אף אם טבל בערב שבת יחזור ויטבל בשחרית, משום דקדשת היום עדיפא.

(נגזי המלך, תיקון השכינה אות נד)

בשמירת שבת השווה אותנו לכבודו יתברך

ובנתנית השבת השווה אותנו עם כבודו יתברך, דכמו שהוא שבת גם אנחנו צוה לנו להיות שובתים להדמות לו יתברך (דב"ר א כא). והוה מעלת שבת שגדולה ממעלת המן, דכמן לא נחשבנו כי אם כמלאכים, ובשבת נחשבנו דגמא דכבודו יתברך.

(נגזי המלך, ד"ה אילו נתן)

יקדש גופו להיות מרכבה לשכינה

הישראלי צריך לקדש גופו כדי שיהיה מרכבה לשכינה, לפי שבצלם אלהים עשה את האדם, וצריך שיקדש עצמו עד מאוד כדי שתחול קדשה עליונה עליו ויהיה מרכבה לשכינה, וכמו שנאמר (שמות כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', והכונה שיקדישו את גופם כראוי כדי שתשרה קדשתי עליהם.

(מעגלי צדק, אות רי"ש, ד"ה ראשך)

גם בשבת אין להפחית במאה ברכות מעלת מאה ברכות בכל יום שגבה מאוד, אך גדולה מכך מעלתן בשבת קודש. ועל כן, למרות שבשבת ישנן פחות ברכות בתפילות, מכל מקום יזהר האדם מאוד להשלימן גם בשבת, ולא ימנע טוב. רבינו זיע"א (שערי תשובה, אות כא) כותב על כך, כי יש לזה רמז בתיבות 'מאה ברכות ביום', שהן עולות בגימטריא 'לשבת', לומר שגם ביום השבת יש להשתדל להשלימן.

מעלת מאה ברכות בשבת

רמז נוסף נמצא בתיבת 'השבת', שהיא ראשי תיבות 'שבת תברך המאה ברכות'. וכן יש לרמוז בלשון הפסוק כאן, ראשי התיבות 'משה אכלוהו היום' מרכיבות את תיבת 'מאה', וגם התיבות 'כי שבת עולה בגימטריא 'מאה ברכות ביום' (732). נמצא, שבפסוק המדבר בשבת השבת, מתבארת מעלת מאה הברכות ביום, ומכאן שיש להיזהר בהן מאוד מאוד, ולא להחסיר מהן גם בשבת.

על כן, יזהר כל אדם באמירתן, ובפרט בעל התשובה הזקוק לרפואה ולכפרת עוונותיו, כי על ידי שיברך, גם הוא עצמו יתברך מן השמים, ועליו יקרא הפסוק (משלי יא, כו): "וברכה לראש משביר".

בכל יום מזמין ה' את פרנסת עוסקי התורה

וזהו שנאמר כאן: 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' - כלומר, הלחם בעולם מן השמים הוא, כי כל הפרנסה תלויה רק ביד ה' יתברך. ואם כן כל הטרחה היתירה שטורחים בני אדם בעולם לצבור להם עפרות כסף וזהב - לחינם היא, ואין בה כל תועלת, כי ה' הוא הממטיר את הלחם. ולכן אין להיות להוטים אחר הממון ולהרבותו לצורך העתיד, אלא ייצא העם ולקטו דבר יום ביומו, ויבטחו בה' שיזמן להם בכל יום את פרנסתם.

הנהגה זו, היא המוכיחה ועיני כל על דעתו הפנימית של האדם, והעושה כך ניכר בטחונו בה' לעיני כל. וזהו 'למען אנסנו' - כך ניתן לנסות ולבחון מי הוא הבוטח באמת. ומלבד זאת, רק הנהגת כן יבחן 'הילך בתורת אמת' - כי רק בהנהגת הביטחון ניתן ללמוד באמת ולעסוק בתורה כראוי, ואם לא יבטחו האנשים בה', בוודאי לא יעסקו בתורה.

מאה ברכות בשבת קודש

י'אמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' (טז, כה)

באמת. אך העצה הגדולה לזכות במידה זו, היא התבוננות בהנהגת ה' עם בני ישראל במדבר, שהאכילם את המן - לחם אבירים מן השמים, ללמדם כי העוסקים בתורה ושמים בה' מבטחם, לא יחסר להם דבר.

אין לחכות לקיבוץ ממון לעסק התורה

רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, בשלח) מפרש את הפסוק האמור על דרך הרמז, על העוסקים בתורת ה' ומתפרנסים מידו הרחבה, ומודיע להם הקדוש ברוך הוא, כי כל העוסק בתורה צריך לבטוח בה' יתברך ולא להמתין שיהיה בידו ממון הרבה ורק אחר כך לעסוק בתורה. כי אם יהיה האדם להוט לקבץ ממון, ויחשוב בדעתו, כי רק כשיהיה לו ממון רב ומוזנותיו יהיו מצויים בידו, רק אז יהיה ליבו פנוי לעסק התורה, סופו שלא יבוא לעולם לעסק התורה חלילה. וכמו שאמר התנא (אבות פ"ב משנה ד): 'אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה'.

על כן ישים האדם בטחונו בה' מיד כשמתחיל ללמוד, ויזכור שהכל מאיתו יתברך, והעיקר היא עבודת ה', ואם יהיה לו צרכו מה טוב, אך גם אם יחסר לו, אשריו שזכה לעסוק בתורה. אך אם לא ילך בדרך זו, וימתין קודם לפרנסה, לא יוכל לעסוק בתורה!

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999
לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הגאון רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א: רבותיי!!! אין לנו מושג מה אנחנו עושים עם הקבלה הראשונה, אי אפשר לדעת לאן היא תיקח אותנו, אבל דבר ראשון - אל תזלזל. ונזכור תמיד שהאדם היחיד שיכול באמת לדפוק אותך, זה אתה בעצמך, לא החברים ולא השכנים, מי ששובר אותך זה אתה, ומהרגע שהתחלת לשבור את עצמך אז גם אחרים יצליחו. אל תזלזל בעצמך ולא בעבודה שלך, תעשה מה שתוכל. לא תוכל לדעת לאן זה יקח אותך.

תשמור טוב על הכסף, אמר לו השכן. 'אל תדאג, יש לי תיק שאני נוסע איתו כל מקום והכסף יהיה צמוד איתי'.

הוא מביא לו את כל הכסף והוא הכניס אותו לתיק שלו, תיק עם גלגלים כמו שנוסעים בערבי שבתות כמנהג בני ארץ ישראל שכולם מסתובבים עם מזוודה כזאת ביום שיש.

האוטובוס ממודיעין עילית לירושלים מגיע בשעה 8:00 בבוקר והוא עולה עם התיק, וכאן מתחיל הסיפור. מי שמכיר את האוטובוסים בארץ ישראל יודע על מה אני מדבר, הנהג אומר לו 'לא!!! התיק הזה לא עולה למעלה, הוא צריך להיות בבגאז' למטה.

'מה איכפת לך? זה יהיה אצלי'.

מתעקש הנהג: 'לא!!! זה תופס עוד מקום'.

האיש מתחנן יפה, 'אני לא יתפוס שום מקום נוסף, התיק יונח על הברכיים שלי'.

התעקש שוב הנהג 'אבל זה יפריע במעבר'.

'לא! אני מביטח לך שהתיק יישאר על הברכיים מתחילת הנסיעה עד סופה'.

והנהג מתעקש, 'לא, אתה מעכב את כולם פה, אתה לא מעלה את התיק!'

'תעשה לי טובה, הייתי מניח אותה למטה, אבל יש לי שם משהו חשוב'.

ביום רגיל באמת לא הייתה לו בעיה להניח בבגאז, אבל הוא לא רצה לגלות לכולם שיש לו שם הרבה כסף כי אז בוודאי לא היה יכול להניח את התיק למטה... אבל הוא אמר שיש לו דברים אישיים ואולי מישורו יקח את זה בטעות.

וכאן הנהג עשה את ההפגנה הידועה של הנהגים... הנהג כיבה את מנוע האוטובוס, והוא אומר 'אני לא נוסע'.

וכמובן כל האוטובוס פרץ בוויכוח יש מצדדין לכאן ויש מצדדין לכאן.

והבן אדם חושב לעצמו, אוי כמה יכולתי לפתוח את הפה עכשיו, הייתי מזכיר לו בדיוק מי הוא! אבל מה אני יעשה, אני קבלתי על עצמי שמהיום אני מדבר יפה! ואני לא מדבר בצורה מכוערת כמו פעם!

הוא אמר לנהג, 'אתה צודק, יש לך את הכללים שלך, אני לא מבין אותם, אבל אם אתה רוצה ככה, אז אני ירד ואחכה לאוטובוס הבא'. למרות שהוא היה צריך להיות במשרד שלו בירושלים בשעה 9:00 והאוטובוס הבא יגיע רק עוד רבע שעה... הנהג פתח את הדלת והוא ירד מהאוטובוס שנסע לדרכו. לא לקח הרבה זמן והגיע עוד אוטובוס והוא נסע.

הנהג עשה את ההפגנה הידועה של הנהגים... הנהג כיבה את מנוע האוטובוס, והוא אומר 'אני לא נוסע'. וכמובן כל האוטובוס פרץ בוויכוח יש מצדדין לכאן ויש מצדדין לכאן. והבן אדם חושב לעצמו, אוי כמה יכולתי לפתוח את הפה עכשיו, הייתי מזכיר לו בדיוק מי הוא! אבל מה אני יעשה, אני קבלתי על עצמי שמהיום אני מדבר יפה! ואני לא מדבר בצורה מכוערת כמו פעם!

הוא אמר לנהג, 'אתה צודק, יש לך את הכללים שלך, אני לא מבין אותם, אבל אם אתה רוצה ככה, אז אני ירד ואחכה לאוטובוס הבא'. למרות שהוא היה צריך להיות במשרד שלו בירושלים בשעה 9:00 והאוטובוס הבא יגיע רק עוד רבע שעה... הנהג פתח את הדלת והוא ירד מהאוטובוס שנסע לדרכו. לא לקח הרבה זמן והגיע עוד אוטובוס והוא נסע.

אמרו חז"ל: קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סוטה ב, א).

שח המגיד מישרים הגאון רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א: אני רוצה לספר סיפור ששמעתי לא מזמן, וממש תפס אותי.

בארץ ישראל לפני כמה שנים, יש יהודי שגר בעיר מודיעין עילית, הוא איש עסקים מצליח שמוסר קורסים בירושלים, ויש לו בן, בחור בישיבה בחור מצויין ממש, וכולם מספרים עליו רק דברים טובים אבל משום מה בשידוכים לא הולך לו, והוא נשאר תקוע ותוקע את הבאים בתור.

למה לא הולך בשידוכים? כמובן להקב"ה יש את החשבונות שלו, אבל ע"פ דרך הטבע מספרים שהיהודי הזה האבא של הבחור יש לו שם שיש לו פה חריף במיוחד, פלפל חריף... ומי שרק מתחיל איתו אוי ואבוי מה שהוא יעשה ממנו. כשהוא פותח את הפה על מי שלא יהיה, אותו בן אדם אבוד... עם 'שם' כזה אנשים כבר לא מחפשים להשתדך.

והנה הבחור שלנו מתבגר מיום ליום, והאבא עושה סגולות ותהילים וכל הסגולות שנולדו בשנים האחרונות, מחוטים אדומים ועד שרוך נעל בקבר של התופרת, ולמרות הכל זה עדיין לא זז...

ואחרי תקופה ששום דבר לא זז, האבא עושה חשבון נפש עם עצמו, אני מתפלל אבל לפעמים הקב"ה מצפה לאיזה מעשה. ולכן, במקום לחפש הרבה סגולות, הוא ניגש לאיזה שדכן חדש באותו עיר, ושואל אותו, תגיד לי למה כל השידוכים שאני מנסה להציע, הכל יורד.

אומר לו השדכן ההוא בלי להתבלבל, אתה יודע על מה מאשימים אותך? אומרים שיש לך פה בלי שליטה ואתה נכנס ופוגע בכל בן אדם, אולי תקבל על עצמך לדבר פחות וזה אולי יעזור. בעצם זה לא 'אולי' יעזור - זה 'בוודאי' יעזור, כי תמיד למעט בדיבור זה עוזר, אז במקרה שלך זה בוודאי יעזור.

וכך היה. אותו אבא החליט בהחלטה נחושה, שהחל ממחר הוא מתחיל את הקבלה למעט בדיבור.

הוא היה נוסע בכל יום לירושלים, ולמחרת לפני שחרית ניגש שכן עם בקשה, 'אתה נוסע כל יום לירושלים ויש לי בן שצריך לסגור על דירה והוא צריך כסף לשלם מקדמה והכסף מונח אצלי, האם תוכל להיות השליח להעביר את הכספים?' מדובר בכמה עשרות אלפים. הוא הסכים - ואמר שיגיד לבן שלו בירושלים שיבוא אליו למשרד. 'אבל

אוצרות הפרשה

רבתיי!! אין לנו מושג מה אנחנו עושים עם הקבלה הראשונה, אי אפשר לדעת לאן היא תיקח אותנו, אבל דבר ראשון - אל תזלזל. ונזכור תמיד שהאדם היחיד שיכול באמת לדפוק אותך, זה אתה בעצמך, לא החברים ולא השכנים, מי ששובר אותך זה אתה, ומהרגע שהתחלת לשבור את עצמך אז גם אחרים יצליחו. אל תזלזל בעצמך ולא בעבודה שלך, תעשה מה שתוכל. לא תוכל לדעת לאן זה יקח אותך. (גליון אסדר לסעודתא)

משפחה שהם בעלי מצה ומריבה, ובכלל, מי רוצה להשתדך עם בן אדם שיש עליו עשרות קפידות!! אבל היום הייתי באוטובוס בדרך לירושלים וראיתי איך הוא עלה על האוטובוס וראיתי שהנהג לא נותן לו לעלות עם התיק וראיתי איך שהוא הגיב בצורה עדינה ולא צעק. למרות ששמתי לב שהוא מאד מיהר. כמה אנשים אתה מכיר שהיו מתנהגים ככה? אז אמרתי כנראה אנשים לא מפרגנים לו, על העסקים שלו וסתם מוציאים עליו לעז.

והוא סיפר שבאותו לילה התחילו לדבר איתו על הצעות, ובנו התארס אחרי כמה שבועות. אחרי האירוסין סיפר לו השדכן, 'אנחנו כבר אחרי הסגירה אז אני רוצה לגלות לך משהו מעניין. המחונן חזר אליי ואמר שהוא רוצה לשמוע שוב על שידוך שפעם הצעתי לו וירד. ושאלתי אותו 'למה שינית את דעתך?' והוא אמר לי ששמעתי דברים נפלאים על הבחור, אבל שמעתי שהמחונן הוא טיפוס קשה שמסוכסך עם כולם אז החלטתי לעזוב את המשפחה, כי מי רוצה להתחתן עם

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: הרבה גזירות שניתכו על עם ישראל בגלויותיו השונות, אירעו, כפי שהעידו גדולי ישראל שבאותו דור, עקב השיחות בדברים בטלים בבית המדרש. הבה נאמץ לעצמנו את הנהגתו של הגרא"א דסלר, הוסיף הרב. אם יבוא כל אחד לחבירו ויודיע לו: "אתה יודע, הפסקתי לדבר בבית המדרש", ויעשה כך בפני רבים ממכריו, הרי שלאחר מכן גם אם ירצה לדבר, יוכל להתגבר בקלות על יצרו, ולו מפני הלחץ החברתי ואי-הנעימות שתהיה לו אם יפר את דבריו שהשמיע בפני החברים.

'לסורו', מאחר שהכל כבר יודעים שהפסיק... בכך הוא מכניס את עצמו ללחץ חברתי קשה ומאפשר לעצמו, גם בהרגלים קשים כמו עישון, להגמל מזה. והרי לנו אם כן דרך נוחה ויעילה לתשובה גם על דברים קשים שחטאנו בהם פעמים רבות עד שהשתרגו על צווארנו.

הוסיף הרב על כך: אנו עומדים בימים קשים מאוד לעם ישראל. אחת הסגולות העתיקות שלנו היא התפילה, וצריך לדעת שהתפילה נשמעת טוב יותר בבית כנסת שבו לא משוחחים בזמן התפילה. כ"ק ה"בית ישראל" זצ"ל מגור פירש את הכתוב "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", שאם תחרישו משיחות חולין בבית הכנסת - ה' ילחם לכם.

הרבה גזירות שניתכו על עם ישראל בגלויותיו השונות, אירעו, כפי שהעידו גדולי ישראל שבאותו דור, עקב השיחות בדברים בטלים בבית המדרש. הבה נאמץ לעצמנו את הנהגתו של הגרא"א דסלר, הוסיף הרב. אם יבוא כל אחד לחבירו ויודיע לו: "אתה יודע, הפסקתי לדבר בבית המדרש", ויעשה כך בפני רבים ממכריו, הרי שלאחר מכן גם אם ירצה לדבר, יוכל להתגבר בקלות על יצרו, ולו מפני הלחץ החברתי ואי-הנעימות שתהיה לו אם יפר את דבריו שהשמיע בפני החברים.

ב'ברכת פרץ' למרן הסטייפלער זצ"ל כותב שזו הסיבה שלא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא. שהרי קרובים הם עדיין למקום החטא הראשון, במצרים, ועדיין לא שרפו את הגשרים בינם ובין התועבות שראו בארץ זו. על פי האמור לעיל נלמד שהאדם המספר לכולם שהפסיק לדבר בבית הכנסת נחשב לו כמי ששרף את הגשר שבינו לחטא, ואשרי לו...

(הג"ר שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

ה"סוד" הטמון בזה הוא פשוט מאוד. כשאדם מודיע לכל כך הרבה אנשים שהפסיק לעשן, גם אם אחר כך יגבר עליו יצרו, לא יהיה נעים לו לחזור 'לסורו', מאחר שהכל כבר יודעים שהפסיק... בכך הוא מכניס את עצמו ללחץ חברתי קשה ומאפשר לעצמו, גם בהרגלים קשים כמו עישון, להגמל מזה. והרי לנו אם כן דרך נוחה ויעילה לתשובה גם על דברים קשים שחטאנו בהם פעמים רבות עד שהשתרגו על צווארנו.

ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים פי קרוב הוא פי אמר אלוקים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימ' ה"ג, יז).

בעל נפש רוצה בכל מאודו לתקן את פגמיו ולעשות תשובה על חטאיו ועוונותיו.

אבל, יש והאדם השתרש בחטאו עד כדי כך שפתיליו של החטא השתרגו על צווארו והוא אינו מסוגל להשתחרר מהם. גם אם ישקיע מאמצים כבירים לא יהא בכוחו לתקן את שעיוות.

ברור שאין כוונת הדברים לסגור את השער בפני מי שרוצה לכנס בו. על הכל אפשר לעשות תשובה. רק יש דברים שקשה, קשה עד מאוד, לשוב עליהם מפני ההרגל העצום הכרוך בהם.

הנה לנו סיפור שסיפר הגר"א שוועב על הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל המלמדנו פרק-חיים כיצד נוכל לאלץ את עצמנו לשוב בתשובה גם על הדברים הקשים.

וכה סיפר: בטרם פורסם על הנזק והסכנה העלולים להוצר כתוצאה מהעישון, היה הגרא"א דסלר זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת פוניבז', מעשן סיגריות. פעם נכנסתי אליו, סיפר הגר"א שוועב, והיה זה באותו יום בו פורסם לראשונה על הסכנה, והמשגיח מקבלני כדרכו במאור פנים ואומר לי כדברים אלה: "אתה יודע שהפסקתי לעשן"?

לאחר כמה דקות נכנס תלמיד נוסף ושוב פונה אליו הרב דסלר ומודיע לו שהפסיק לעשן... וכך עשה לעשרות רבות של תלמידים שנכנסו במשך הימים הבאים כשהוא מודיע לכולם שהפסיק לעשן.

ה"סוד" הטמון בזה הוא פשוט מאוד. כשאדם מודיע לכל כך הרבה אנשים שהפסיק לעשן, גם אם אחר כך יגבר עליו יצרו, לא יהיה נעים לו לחזור

הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: בדומה לעץ שצמיחתו ניכרת לעין רק לאחר תקופת זמן, כך גם בהתפתחותו הרוחנית של אדם, לעתים נראה שמשקיעים בעבודת ה', אך כלפי חוץ כביכול אין תוצאות. אבל באמת התוצאות הולכות ונרקמות לאט לאט, ולכן אסור להתיימשך רק להמשיך בעבודת ה' בכל הכוח. ולעולם לא נשכח, שכשם שהעץ יונק כל חיותו מן האדמה, כך גם אנחנו, יונקים כל חיותנו והצלחותינו מכך שאנו מחוברים להשי"ת, אשר חפץ ביקרו של כל אחד ואחד מאתנו.

והוא יום מסוגל לקבלת התפילות. ולכן מן הראוי לעורר שוב ושוב, על ענין גדול שאנו שבים ומעוררים עליו בכל עת מצוא, והוא הקפידא להתפלל התפילות במנין, ולהקפיד על ההלכות הנדרשות בעניני תפילה, וגם לכון ככל יכלתנו במילות התפילה וברכותיה, ובעניית 'אמן' ('אילן' - גימטריא 'אמן').

ואין עוד מזור ומרפא לבעיות החינוך של ילדים, כמו הקפידא והזהירות שההורים מגלים בעניני התפילה, שזה משפיע מאד לטובה על הילדים הקטנים.

ובכלל צריך לזכור, שההתנהגות שלנו משפיעה באופן תמידי על בני המשפחה, בדומה לאותו עץ, שגם אחרי שצמח והגיע לגובהו העצום, עדיין הוא זקוק למים ולשמש, שיגרמו לו להמשיך ולגדול, כך גם בני המשפחה, עוזרים ומסייעים ומשפיעים זה לזה בהתנהגותם.

ולכן נמשל האדם לעץ ולא כבנין, שלאחר שהוא נבנה אין צורך לעשות משהו בכדי לגרום לו להתפתח או בכדי שלא יחרב.

ויש בכך גם לימוד עצום בכל מה שקשור לענין אהבת חברים. שלפעמים רואים אדם ללא שמחת חיים, נראה כמו מת, בלי עלים, רדום וכבוי בלי מצב רוח, כאותו עץ בעיצומם של ימי החורף. וכל כך למה? מפני שחסר לו חום ואור. ברגע שנתחיל לתת לאדם זה חום ואור, נראה אותו שוב פורח ומשגשג, כאותו העץ שהחל מט"ו בשבט מתחיל החום לחזור לשרשי, ושגשוגו מתחדש ביתר שאת.

ההתחזקות ב'אור התורה' - צריכה להיות המילה המרכזית ב'יש' שבביתכם, לידע ולהודיע שכל עוצמתנו תלויה בהתנהגות על פי התורה ללא שינויים, וזה מה שנותן לנו את הכח לגדול ולהצליח, ולרוות נחת דקדושה מצאצאינו.

וכאמור, שזה לא דבר שנהיה בן רגע, אלא צריך להשקיע בזה הרבה כוחות, בדומה לעץ שצמיחתו ניכרת לעין רק לאחר תקופת זמן, כך גם בהתפתחותו הרוחנית של אדם, לעתים נראה שמשקיעים בעבודת ה', אך כלפי חוץ כביכול אין תוצאות. אבל באמת התוצאות הולכות ונרקמות לאט לאט, ולכן אסור להתיימשך רק להמשיך בעבודת ה' בכל הכוח.

ולעולם לא נשכח, שכשם שהעץ יונק כל חיותו מן האדמה, כך גם אנחנו, יונקים כל חיותנו והצלחותינו מכך שאנו מחוברים להשי"ת, אשר חפץ ביקרו של כל אחד ואחד מאתנו.

(הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א - גל' טיב הקהילה)

וביתר ביאור, כשם שהעץ העומד בחורף ערום וקפוא ומיטלטל מרוחות עזות, נראה אבוד ללא תקווה, אע"פ כן בהגיע ט"ו בשבט, מתחיל העץ להתחדש והשרף עולה בתוכו. כך כל אחד מאתנו, שאנו דומים לעץ, יש בנו כח להתעורר במרץ חדש ולהתחזק בעבודת השי"ת, ביום כביר זה

וכמו שכל עץ שרוצים שניב פירות טובים, חייב לקבל טיפול כבר מהשעה הראשונה שבה הוא ניטע באדמה. שיש לטעת אותו בקרקע המתאימה, לדאוג להשקיה קבועה, לשמור ממזיקים המנסים לפגוע בו ולעדור ולנכש את העשבים השוטים, ויש לפעמים צורך לגזום חלק מענפיו.

כך גם בחובת החינוך, צריך לדעת שהגידול והטיפול מתחיל עם לידתו של הילד, וכי יש להקפיד על מזונותיו וניקיונו, להרחיק ממנו כל דבר שיכול לפגוע בו, כמו סביבה של חברים רעים, ולספק לו כלים רוחניים.

ונראה, שהזמן גרמא להתעורר ביום זה לקבל קבלות טובות בעבודת השי"ת, כל אחד לפי רום מעלתו ודרגתו, שהרי יום זה הוא בבחינת 'דבר בעתו מה טוב', שיש בו כח להתחדשות והתעוררות בכל הענינים בגשמיות וברוחניות,

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה

יום ט"ו בשבט ה'בעל"ט, נקבע לראש השנה לאילנות. התחדשות השנה ביום ט"ו בשבט היא לענין מצוות הנהגות באילן ובפירותיו, כגון בדין מעשר שאין מעשרין מפירות שנה זו על פירות שנה אחרת. וכמו כן, בשאר מצוות האילן: ערלה, רבעי, תרומות וביכורים ועוד.

מנהג אכילת פירות בט"ו בשבט היה נפוץ בקרב יהודי אשכנז בלבד, וכמעט לא היה ידוע בקהילות הספרדים. המקור המוקדם ביותר למנהג זה הוא לפני כ-450 שנים. הראשון שמזכיר זאת הוא רבי יששכר בן שוסאן, מחכמי מרוקו שהתיישב בצפת, ועל פיו כתב המגן אברהם (או"ח סי' קל"א ס"ק ט"ז): "ונוהגין האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות".

בהמשך השנים התפשט מנהג זה בכל תפוצות ישראל, ואף חוברו ספרי תפילות ומנהגים ליום מסוגל זה.

הרבה האריכו בספרי חסידות אודות זה, שיום חמשה עשר בשבט הוא יום מסוגל מאד להתחדשות בעבודת השי"ת. וכשם שהאילנות מתחדשים ביום זה, כך האדם יכול לשנות את מעשיו לטובה החל מיום זה, עד שאף הרשעים ניתן להם כח לחדש מעשיהם ('מגן דוד' מטאלנא).

וביתר ביאור, כשם שהעץ העומד בחורף ערום וקפוא ומיטלטל מרוחות עזות, נראה אבוד ללא תקווה, אע"פ כן בהגיע ט"ו בשבט, מתחיל העץ להתחדש והשרף עולה בתוכו. כך כל אחד מאתנו, שאנו דומים לעץ, יש בנו כח להתעורר במרץ חדש ולהתחזק בעבודת השי"ת, ביום כביר זה.

ואבקש לייחד כמה מילים, על ענין הפירות, הם הילדים היקרים וחביבים לנו עד מאד.

בספרים הקדושים ישנה אריכות דברים, כי ראוי להתפלל על הפירות בחמשה עשר בשבט, אלו צאצאינו החביבים, שיהיו בנים טובים, המעוטרים באהבה, יראה, חסד ורחמים.

וצריך לזכור, שראש - פירושו שורש. מהשורש צומחים ענפים, אבל כל ענף צומח בהתאמה לשורש שממנו הוא מגיע. משורש של עץ תפוח לא יצמח ענף של עץ תפוזים. כך יתעורר האדם, שבהיותו שורש למשפחתו, אזי ככל שיתאמץ בעבודת השי"ת וקיום מצוותיו, כך יצמחו הענפים, והפירות - אלו ילדיו - יהיו כמותו.

ואמנם, אין זה קורה בבת אחת, רק צריך לזה השקעה מרובה, בדומה לאותו עץ שלא גדל מיד לאילנא רברבא, אלא היה מתחילה שתיל רך וקטן, ואט אט העפיל לפסגה.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

קנה חמישי בפרשת בשלח כדי לזכות בפרשת המן ואחרי ג' פסוקים קראו
לאחר | תלישת עלים מעץ פרטי | אבוקדו בסלט | מיץ פירות | פירות מזנים
שונים | ברכה בעת אכילתו השניה | שהחיינו - מלון ופרי הדר

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

קנה חמישי בפרשת בשלח כדי לזכות בפרשת המן ואחרי ג' פסוקים קראו לאחר

שאלה: מעשה שהיה בביכנ"ס, שראובן קנה בדמים מרובים חמישי בפרשת בשלח, מטרותו היתה לשם סגולה בפרנסה, כי היא פרשת הורדת המן לעם ישראל, והנה הגבאי העלה את ראובן לחמישי, אך אחרי ג' פסוקים, סיים הבעל קורא כי הגבאי החליט להעלות אחר לפרשת המן. התלונן ראובן, ואמר קניתי חמישי כדי לזכות בפרשת המן, והנה הגבאי החליט להעלות אחר לפרשת המן, ואין אני צריך לשלם לבית הכנסת את אשר התחייבתי. לעומתו טוען הגבאי, לא התחייבתי למכור לך פרשת המן אלא חמישי, ואכן העליתי אותך לחמישי?

תשובה: הנה לכאורה היה מקום לחלק בין בית כנסת שרגילים להוסיף בו עליות, לבית כנסת שלא רגילים להוסיף בו עליות. דאם רגילים להוסיף עליות, הרי שמי שקנה את העליה, לא יוכל לטעון שהוא חשב שיקראו את פרשת המן, דהיה לו להעלות על דעתו שיוסיפו עוד עליה, ומדשתק, איהו דאפסיד אנפשיה. אמנם אם לא רגילים להוסיף עליות, אלא שמפני שבשבת זו היו הרבה חיובים בבית הכנסת, והיה צורך להוסיף עליה, בזה יש לדון אם יכול הקונה לטעון ששילם הרבה כסף רק בגלל שרצה לעלות לפרשת המן. והנה היה מקום לומר שהדמים מודיעים, דהיינו שאם ניכר מהסכום ששילם שברור שרצה לשלם סכום זה רק על עליה זו, צודק העולה. אך יתכן שאין לומר סברא זו, שהרי כתבו התוס' בבבא בתרא דף סא ע"ב (ד"ה שמע מינה שיוירי שייך) שבקרקע לא אמרינן שדמים מודיעים, דפעמים קונה אדם קרקע הרבה יותר ממה שהיא שוה,

והשואל רצה להביא ראיה שראובן פטור, מדברי המגן אברהם (סימן שו ס"ק טו) שהביא את דברי היש"ש (פ"ה דביצה) דהכרות המצוות מי שיתן יותר הוא יזכה בה, דמי למקח וממכר, והיה נראה לאסור בשבת, אם לא שנאמר שאין שייך מקח וממכר בדבר מצוה כי אם בחפץ הנקנה, וכל זה כתב רק ליישב את המנהג בדוחק, יעו"ש. ומדכתב היש"ש שאין שייך מו"מ בדבר מצוה, משמע דאין זה בכלל מקח כלל, ולפי זה בבידון השואל, אינו חייב לשלם.

ודחה המשנה הלכות טענה זו, מפני שכוונת היש"ש דאין שייך מו"מ בדבר, היינו דלענין מה שגזרו חז"ל על מקח וממכר בשבת, לא גזרו אלא על מו"מ בחפץ הנקנה, אבל הקונה מצוה בשבת, לא שייך ביה מו"מ ולכן לא גזרו בו חז"ל, אבל פשוט דקנין ודאי שייך במצוה. וגם על זה יצא המג"א לחלוק על היש"ש וס"ל דגם במצות שייך מו"מ, ולא ניחא ליה בהתירא של היש"ש. ולכן הביא המגן אברהם את מנהג חסידי אסטרייך, דכל מה שהוציאו מפיהם היו נותנים לצדקה, ואפילו קנה חבירו המצוה, וזה ודאי לאו דרך מו"מ הוא, וכה"ג לכו"ע לא הוי דרך מו"מ. והביא עוד ראיות לסתור את ההיתר של היש"ש אלא דגם במצות שייך מו"מ, וממילא היה צריך להיות אסור למכור בשבת. אבל פשוט שאם קנה בשבת לכו"ע מקחו מקח. וממילא אין סיבה שהקונה לא ישלם על העליה, יעו"ש.

ואם כן יתכן שהוא הדין בעניננו, מכיון שהקניה היתה בדרך של מו"מ, הרי העליה שייכת לקונה, ויש לו זכות למכור אותה וכמו שהבאנו בחשוקי חמד עמ"ס יומא (דף לח ע"א) בענין קנה עליה בחמישים שקלים וניסה למכרה בחמש מאות) בשם מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, ואם כן לא יוכל הקונה לטעון, שהתכוון לקנות רק בגלל שחשב שיקרא את פרשת המן, מפני שדברים שבלב אינם דברים, וצ"ע.

יעו"ש. ואם כן יתכן שהוא הדין בעליות, דפעמים אדם משלם הרבה כסף על עליה לשם שמים, או מכל סיבה אחרת, וקשה להביא מזה ראיה.

והנה יש לדון מצד מה הקונה חייב לשלם את דמי העליה, האם הוא מדין נדר, או מדין מקח וממכר, דאם הוא מקח וממכר רגיל, צ"ע אם יוכל לטעון שקנה את העליה רק בגלל שחשב שיקרא את פרשת המן, מפני שדברים שבלב אינם דברים, ואף טענת דמים מודיעים, כתבנו שצ"ע אם יכול לומר בעליות. אמנם אם החיוב הוא רק משום נדר, בזה יתכן שאדם נאמן לומר שהוא התכוון לנדור בגלל שחשב שהוא יקבל את העליה של פרשת המן.

והנה יעוין במשנה הלכות (ח"ה סימן שד) שנשאל בדבר ראובן שקנה עליה בבית המדרש בסך גדול, וצוה להגבאים לקרוא את חבירו לעלות לתורה, כי רצה לכבד את שמעון חבירו, ושמעון יצא מביהמ"ד, ושוב לא כיבד לאדם אחר, והגבאים קראו ללוי, ועלה לתורה, כיון שלא אמר להם את מי לקרוא. ועתה טוען ראובן שאינו רוצה לשלם עבור העליה שקנה.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

דעת הראשונים הנ"ל. ושכך גם הכריע בשולחן ערוך הרב (הלכות מציאה ופקדון סעיף ד) והוסיף שצריך להזהיר על כך לרבים, שנכשלים בזה מחמת חיסרון ידיעה.

והבאנו עוד את שיטתו המפורסמת השולחן ערוך הרב (הלכות מציאה ופקדון סעיף כח, וקונטרס אחרון שם אות ד) וכ"כ במנחת פתים (סימן שנח סעיף ד) שבהנאה שאינה של כילוי, מותר להשתמש בחפץ אף שלא בידיעת בעלים. גם לשיטת בעלי התוספות שאסרו זאת באכילת פירותיו של חברו וכדומה.

לפי זה נראה, כי אף לדברי שו"ע הרב שבהנאה שיש בה כילוי אין לקחת על סמך מה שיתנו רשות אם ידעו, בנידון שלפנינו אין ערך לעלה בודד או כמה עלים ואין להחשיב זאת כהנאה שיש בה כילוי, כי מלבד מה שהעלים צומחים שוב, הרי חלק מהעלים בודאי יפלו ולא יבואו לידי שימוש. ולכן אין לאסור את הדבר.

ידיעת הבעלים, בנידון שלפנינו הדבר מותר, כי מלבד מה שהעלים צומחים שוב, הרי חלק מהעלים בודאי יפלו ולא יבואו לידי שימוש.

מקורות להרחבה:

עייין בספר מכתלי בית הדין ח"א סימן נ"ו שם ביררנו את הסוגיא של שימוש במגבת העשויה להשכרה והיא משומשת. הבאנו שם את שיטת בעלי התוספות שכל עוד לא ניתנה הסכמת הבעלים בפועל להשתמש בחפציו, אסור לקחתם גם אם יודע בוודאות שיתרצה כשיוודע לו הדבר, וכך פסקו בהגהות אשרי (בבא מציעא פרק ב' סימן ג) ובהגהות מרדכי (אות תכה). ואולם הש"ך (סימן שנח סק"א) חולק על דברי התוספות וסובר כי מותר לאדם לאכול משל חברו כאשר הוא יודע בוודאות שהחבר היה מרשה לו לאכול את פירותיו לו ידע כי הוא תאב להם. הבאנו גם כי בעל 'קצות החושן' עצמו אינו מקבל להלכה את דברי הש"ך משום שהם נגד

תלישת עלים מעץ פרטי

שאלה: עץ קיים בתוך חצר של בנין, אם מישהו מבחוץ רוצה להשתמש עם העלים של העץ לצורך 'רפואה', העלים יכולים לצמוח שוב, אבל יש גם אפשרות להשתמש עם חלקים מהעץ לאותו צורך. האם צריך לבקש רשות מכל הדיירים של הבניין? (מדובר בבניין מאוד ישן, של לפני כ-50 שנה, לא ידוע מי נטע את העץ).

תשובה: העץ של כל השכנים והוא בשטח של כל השכנים.

השימוש בעלה אחד או בבודדים, אינו נחשב להנאה שיש בה כילוי, ולכן נראה שגם לפי שיטת השו"ע הרב שהנאה שיש בה כילוי אסורה בלי

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

חמישים עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ילקוט מאורי החיים' ביאור משולב שזר באומנות בית המלים 'אור תורה' / 'מורת חיים' הידוע, ציונים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקת נצחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק 'מאורי אור' - מאר עני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מחדל ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

שמרגיש בשתיית המיץ את חידוש הטעם מהפרי החדש (משנה ברורה רכה, טו).

ברכה בעת אכילתו השניה

שאלה: שכח לברך שהחיינו קודם אכילת הפרי החדש, האם יכול לברך בפעם הבאה.

תשובה: ניתן לברך רק בעת האכילה הראשונה. אמנם אם לא בירך קודם תחילת האכילה, יכול עדיין לברך תוך כדי האכילה שהרי שמחתו הראשונה לא פגה (משנה ברורה שם, ג). ומה שכתב "אם טועם מעט ואחר כך מברך שהחיינו שפיר דמי", היינו אפילו לכתחילה.

שהחיינו - מלון ופרי הדר

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על אכילת מלון שניתן להשיגו כל ימות השנה.

תשובה: אין לברך על מלון שהחיינו שהרי שניתן להשיגו מגידולי חממה בכל ימות השנה, ומברכים רק על פרי או ירק עונתי שאינו מצוי כל השנה (משנה ברורה רכה, יח). אכן פירות שניתן להשיגם כל השנה רק מקירור אם הפירות הטריים ניכרים במראה ובטעם יש לברך עליהם, ולכן יש לברך על פירות ההדר למרות שניתן להשיגם בכל השנה.

כיון שכולם פירות הדר (למרות שלעניין כלאיים מסתפק בדרך אמונה [תרומות יד, א] בשם החזון איש אם ניתן להרכיבם יחד).

מיץ פירות

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על מיץ פרי שלא אכל ממנו בשנה זו.

תשובה: יש לברך שהחיינו על מיץ פרי חדש למרות שאין זה פרי אלא זיעה בעלמא, כיון שהברכה על השמחה ויש שמחה בכל צורה שאוכל אותו, שהרי מעיקר הדין מברכים אף על ראייה הגורמת שמחה בלא אכילה (הגרא"ל שטינמן - לקט הלכות מצויות ה, מט). ובלבד

אבוקדו בסלט

שאלה: האם יש לברך שהחיינו כשאוכל אבוקדו הטפל לסלט.

תשובה: אם חש בטעמו, יש לברך עליו (הגרי"ש אלישיב, דעת תורה רכה, ג), שהרי הטפל חייב בברכת הנהנין אלא שנפטר בברכת העיקר. אמנם רצוי ליטלו בפני עצמו ולברך עליו. וניתן לברך אף כשמרוח על הלחם, למרות שכבר איבד מחשיבותו וברכתו שהכל.

פירות מזנים שונים

שאלה: האם יש לברך שהחיינו על ב' סוגי אגסים מזנים שונים.

תשובה: המשנה ברורה (רכה, יד) הביא בזה מחלוקת הפוסקים, ומסקנת השער הציון (שם יח) "דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, וטוב יותר שייקח פרי של מין חדש שעדין לא ברך עליה ויכון להוציא גם את זה".

אמנם הוראת רבינו הגרי"ש אלישיב לברך ובלבד שיהיה ניכר ההבדל בטעמם השונה כענבים שחורים וירוקים, אכן אם מסופק אם שונה טעמו של הזן החדש לא יברך, שהרי ספק ברכות להקל. ומחמת כן הורה על תפוז, קלמנטינה ואשכולית לברך על כל מין שהחיינו

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מסכת בבא קמא דף פז-צג

אולם בשו"ת אור לציון (ח"מ סי' ד) האריך להקשות על דבריו, עיי"ש, ועיין בשו"ת אבן ישראל (ח"ה סי' קד) מה שכתב בזה.

הכנסת עצמו לספק סכנה לצורך חבירו

בגמ': ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת בממון ממאי דבממון אימא במיתה ממש וכו' (בבא קמא פג, ב).

בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"א סי' קג) נשאל, אם מותר להניח להרופאים להוציא ממנו דם להכין בעבור חולים שיצטרפו לזה, כדרך הרופאים בזמננו שמכניסין דם אדם לחולים מסוכנים לרפואתם, והוא באופן שאין בזה דין הצלת נפש משום שעדיין אין כאן חולה, אך מכינים להחולים שיזדמנו, ומי יודע אם יבא הדם הזה שיוציאו ממנו לחולה שדוחים איסורים בשבילו.

והשיב, הנה לקמן (צא): חלקו תנאים אם אדם רשאי לחבול בעצמו, והרמב"ם (חובל פ"ה ה"א) פסק שאסור לחבול בעצמו. ובתוס' מפורש שמי שאוסר אוסר אפילו לצורך, וא"כ אסור אף שהוא לצורך הרווחת ממון, שהרי כאן היה צורך בזה להרווחה שהרי טפחה על ראשה להרויח כאיסור שמן, ודוחק לחלק בין ריוח קטן לריוח גדול.

אבל בחבלה זו להוציא דם ע"פ השגחת הרופאים, יש טעם גדול שלא לאסור, שהרי מצאנו שבדורות הקודמים היו נוהגין להקזו דם, וגם איתא בשבת (קכט). אמר שמואל זמן הקזת דם כל שלושים יום בנעוריו עד ארבעים שנים, ואח"כ עד ששים שנה אחת לשני חדשים, ואף אחר ששים שנה אחת לג' חדשים, ולכן אף שנשתנה אח"כ כמו בזמן הרמב"ם כמו שכתב (דעות פ"ד ה"ח) שיקזו רק בצריך לזה ביותר, ואחר חמשים שנה לא יקזו כלל, ועתה נשתנה עוד יותר שאין מניחין להקזו כלל, מ"מ ודאי גם עכשיו יש גם רפואה בזה שלא יהיה שינוי גדול כ"כ, וגם היום מוציאים הרופאים כמעט בלא צער, ולכן אפשר שאין לאסור בחבלה זו של הקזת דם. והרוצה להקל אין למחות בו כיון שהיא סברא גדולה.

ועיין בשו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' רמה אות ו, ח"ב סי' תנד) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ריט) מה שכתבו בענין זה.

תרומת דם תמורת תשלום

בגמ': החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים שחבלו בו חייבים (בבא קמא צ, ב).

בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"א סי' קג) נשאל, אם מותר להניח להרופאים להוציא ממנו דם להכין בעבור חולים שיצטרפו לזה, כדרך הרופאים בזמננו שמכניסין דם אדם לחולים מסוכנים לרפואתם, והוא באופן שאין בזה דין הצלת נפש משום שעדיין אין כאן חולה, אך מכינים להחולים שיזדמנו, ומי יודע אם יבא הדם הזה שיוציאו ממנו לחולה שדוחים איסורים בשבילו.

והשיב, הנה לקמן (צא, ב) חלקו תנאים אם אדם רשאי לחבול בעצמו, והרמב"ם (חובל פ"ה ה"א) פסק שאסור לחבול בעצמו. ובתוס' מפורש שמי

ואיך צייתה תורה לאהוב אותם, ואף שיש מצוה לפרנסם כמבואר בגיטין (יב). אבל לא מצינו שיהיה מצוה לאהוב אותם ולעשות שלום ואחדות עמהם, ולענין מתנות לאביונים יותר סברא שמקיים אם נותן לעבד.

הזיק לחפץ שאינו שוה אלא לבעליו

בגמ': מעידיים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה, והרי היא תחתיו ומשמשתו, ונמצאו זוממין אין אומרים שישלמו כל כתובתה שרצו להפסידה, אלא טובת הנאת כתובתה. (בבא קמא פט, א).

בנתיבות המשפט (סי' קמח סק"א) כתב, שדבר שאינו שווה בעצמו למוכרו וליקח דמים בעדו, רק ששוה לאיש ההוא אין המזיק חייב לשלם.

ראיה לכך הביא ממה שאמרו בסוגיין, מעידיים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה, והרי היא תחתיו ומשמשתו, ונמצאו זוממין אין אומרים שישלמו כל כתובתה שרצו להפסידה, אלא טובת הנאת כתובתה. אמר אב"י, טובת הנאה בכתובה שאשה מוכרת שייך לאשה, שהרי אם היא לבעל יאמרו לה העדים זוממין לאשה, איזה הפסד רצינו לגרום לך, הרי אם היית מוכרת את הכתובה לטובת הנאה הבעל היה לוקח זאת ממך וא"כ לא היתה מפסידה מאומה.

ולכאורה קשה מה בכך שאינה יכולה למכרה משום שהבעל יקח הדמים ממנה, מ"מ האשה יכולה לומר כמו ששוה הספק טובת הנאה אצל מי שרוצה ליקח, שהרי היה משלם על הכתובה סכום כסף מסויים על הצד שהוא יקבל את דמי הכתובה, כמו כן שווה הספק אצלי שהרי יש צד שהיא בעצמה תקבל סכף כתובתה, אם יגרשנה או ימות בעלה, והרי הזקתני הספק הזה, שלגביה היא גם שווה ממון כמו שאדם אחר היה משלם ע"י, אלא ודאי המזיק דבר שא"א ליקח דמים פטור, ולכן אם היא לא היתה יכולה לקבל דמים ע"י, פטורים.

ולכאורה משמע מדבריו שאם שבר משקפיים של חבירו, או הזיק חליפה של חבירו שהיא במידה מיוחדת המתאימה ללבוש וכדו', שאין הממון הזה שווה למוכרו לאחרים יפטר המזיק משום שזה לא נקרא ממון.

כתיבת ספר תורה להצלחה

בגמ': החובל בבנו גדול יתן לו מיד, בבנו קטן יעשה לו סגולה. מאי סגולה, רב חסדא אמר ספר תורה, רבה בר רב הונא אמר דקל שאוכל ממנו תמרים (בבא קמא פז, ב).

בסוגיין, החובל בבנו גדול יתן לו מיד, בבנו קטן יעשה לו סגולה. מאי סגולה, רב חסדא אמר ספר תורה, רבה בר רב הונא אמר דקל שאוכל ממנו תמרים.

בתשב"ץ קטן (סי' תסד) כתב, מה שהחתנים נודרים מפות לספר תורה. ראיה ממסכת עירובין שמבואר שם (סד). פתח אידך ואמר, המחזיק בנכסי הגר [שזכה בזה מההפקר שהרי גר אין לו יורשים] מה יעשה ויתקיימו בידו, יקנה בהן ספר תורה. כי הבריות מתקנאים בו שבא לו ממון בלא עמל ויגיעה, וישלוט בו עין הרע אפילו בממון שלו, ועל כן יש לו לקנות דבר מצוה. ואמר רב ששת אף בעל בנכסי אשתו כמו כן יש לו לעשות ממנו דבר מצוה.

כיוצא בזה כתב הרוקח (אירוסין ונישואין סי' שנה) שהחתן נודר צדקה ומעיל לכבוד התורה.

כמו כן בכתיבת ס"ת זוכה לעושר, כמבואר בירושלמי (בכורים פ"ג ה"ו) תני כל המקיים ס"ת בביתו עליו הכתוב אומר (תהלים קיב ג) 'הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד'. ובשו"ת חקקי לב (דף פט) ובילקוט מעם לועז (דברים עמ' תתס) כתבו, שכתובת ס"ת הוא סגולה לעשירות, ובמכתב סופר (דרוש נא לחינוך ס"ת) כתב בשם אביו החת"ם, שכתובת ס"ת משפיעה שפע ברכה ועושר, והוסיף שהסגולה להרבות שפע והצלחה בנכסיו הוא אף שא"א שלא יתערב כוונת הכותב שכותב הס"ת בשביל שיצליח.

עוד כתבו, שבכתיבת ספר תורה יש סגולה שתולדותיו של אדם יהיו מהוגנים, כמבואר בחינוך (מצוה תריג) שכתב, כל הכותב ס"ת בידו הרי זה משובח ונאהב מאד, וכל המקיים אותה יהיה ברוך ויחכם הוא ובניו כמו שכתוב (דברים לא יט) 'כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל, וע"ע בספר עמודי חיים (אות עב) מה שכתב בזה, ובספר הנחמדים מפז (סי' א) שהאריך הרבה בענין סגולות כתיבת ספר תורה.

משלוח מנות לעבד כנעני

בגמ': החובל בעבד כנעני של אחרים חייב וכו' (בבא קמא פח, א).

כתב הפמ"ג (סי' תרצה א"א ס"ק יא) שהשלוח לעבד כנעני משלוח מנות ומתנות לאביונים יצא ידי חובתו, והוכיח כן מדברי הרא"ם (שמות כא כ) שכתב, שעבד כנעני הוא בכלל רעהו, וכן מהמבואר בסוגיין שהחובל בעבד כנעני חייב בבושת לרבנו, כיון שהוא בכלל אחיו, וכ"ש שהוא בכלל רעהו.

אך בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קמד) כתב שאין זה ברור, שהרי טעם משלוח מנות הוא כדי להצמיח מידות האהבה והאהבה בישראל, ולא שייך זאת בעבדים שהרי 'ואהבת לרעך כמוך' כתיב, וסתם עבדים פריצים וחשודים, כמבואר בירושלמי שאין מוסרים שבועה לעבד,

לעשות כדבר הזה כלל וכלל.

בשׁוׁת אגרות משה (ח״מ ח״ב סי׳ עו) כתב על עישון סיגריות שאלו הרגילים בזה נהנים מזה מאד ומצטערים כשאין להם סיגריות עוד יותר מחסרון מיני אוכלים טובים, ואף יותר מחסרון אוכלים לגמרי לזמן קצר, והקלקול לחלות מזה הוא עכ״פ רק מיעוט קטן וכ״ש להחלות מזה בסרטן ובעוד מחלות מסוכנות הוא קטן ביותר, שאף שהרבה חולים מהחולים בסרטן הריאה והגרונן וגם באיברים אחרים נמצאו מהם יותר מאלו שמעשנים סיגריות, מ״מ ודאי כל החולים הנמצאים בבתי החולים וגם בצירוף אלו שלא באו לבתי החולים הוא מיעוט לגבי אלו דעלמא שנמצאו בבתייהם שלא נחלו כלל, ובחשש כזה אומרים שומר פתאים ה׳. ועכ״פ כתב שם שמן הראוי לכל איש ובפרט לבני תורה שלא לעשן מאחר שהוא חשש סכנה ואין בזה שום תועלת וגם הנאה לאלו שלא הורגלו בזה וממילא ודאי אין להתרגל לזה ולא יניח אדם לבניו הקטנים שיתרגלו בזה אף אם הוא עצמו נתרגל, וגם בלא ענין חשש הסכנה הזה יש לאסור להתרגל בזה דהא ודאי אין להמשיך עצמו לרבי תאוות והנאות, אלא אדרבא מהראוי לכל אדם למעט עצמו מתאוות ותענוגים יתרים.

ובמשנה הלכות (ח״ט סי׳ קסא) כתב שמי שאינו מעשן לא יתחיל בכך, אך מי שכבר רגיל בעישון והוא צריך לכך אין לאסור לו, עיי״ש מה שהאריך בזה.

ובשׁוׁת שבט הלוי (ח״י סי׳ רצה) כתב שאסור באיסור גמור להתחיל לעשן, ומי שמעשן כבר ישתדל להפסיק למען עתידו, וע״ע בבאר משה (ח״ו סי׳ קס, ח״ג סי׳ קט) וברבבות אפרים (ח״ג סי׳ תפז).

שמחליש כחותיו, ולפעמים נוגע גם לנפשו, והנה דברתי כמה פעמים עם חלושי כח אודות זה, וענו לי שגם הם יודעים ומכירים בעצמם שהעישון קשה להם, אך מפני שהורגלו בזה מכבר קשה להם לפרוש מזה, ואמרת להם מי התיר לכם להרגיל עצמיכם על כך, אמת חז״ל אמרו (בסוגיא) החובל בעצמו אעפ״י שאינו רשאי פטור, כי למי ישלם אם לא לעצמו, אבל על כל פנים הלא אמרו שאינו רשאי לחבול בעצמו, ראשית משום ׳ונשמרתם לנפשותיכם׳, ועוד, דין הוא, שהלא תבל ומלואה של הקב״ה ולכבודו בראנו, ונותן לכל אחד בחסדו כח כפי צרכו לתורתו ולעולמו, ואיך ירשה העבד לעשות לעצמו כפי רצונו, הלא הוא שייד לאדונו, ואם על ידי העישון נגרעו כחותיו בודאי יתבע לבסוף לדין על זה, שהלא עשה זה ברצון לבו ולא באונס. ויעוין עוד בספרו זכור למרים (פכ״ג) שכתב, שחוץ מה שהם מזיקים לגוף כידוע עוד גורמים היזק לנשמתו בביטול תורה.

ובסגולות ישראל (מערכת ש אות נט) האריך להוכיח באיסור אכילת דברים מסוכנים, ועל עישון כתב ׳לא יעשן טיט״ן׳ שקורין טבק, ובפרט הציגרעטליך [סיגריות] הכרוכים בניר, שהם כמעט סם המות לחולשת החזה.

וכן בצוואה מחיים (י ב) כתב הגר״ח פאלאגי, צריך לזוהר הרבה שלא לשנות פיפאי של טיטון ולא צ״גארו וכדומה ישש בו חילול יום טוב ע״ד כיבו, וביום שבת קודש מחמת התאוה אשר מתאווים בשתית הטיטון הוא דואג ועצב ועל כל דבר הוא מתכעס מחמת מרה שחורה ויש בו איסור מוסף בשבת היינו הכעס וגם העצבות ועוד כמה נזקים וחבלות וקטטות יוצא מזה, לכן כל בר דעת וירא את ה׳ לא רק שהוא לא ירגיל עצמו בזה אלא גם יצוה לבניו אחריו שלא ילמדו

שאוסר אוסר אפילו לצורך, וא״כ אסור אף שהוא לצורך הרווחת ממון, שהרי כאן היה צורך בזה להרווחה שהרי טפחה על ראשה להרויח כאיסר שמן, ודוחק לחלק בין ריוח קטן לריוח גדול.

אבל בחבלה זו להוציא דם ע״פ השגחת הרופאים, יש טעם גדול שלא לאסור, שהרי מצאנו שבדורות הקודמים היו נוהגין להקזי דם, וגם איתא בשבת (קכט, א) אמר שמואל זמן הקזת דם כל שלושים יום בנעוריו עד ארבעים שנים, ואח״כ עד ששים שנה אחת לשני חדשים, ואף אחר ששים שנה אחת לג׳ חדשים, ולכן אף שנשתנה אח״כ כמו בזמן הרמב״ם כמו שכתב (דעות פ״ד ה״ח) שיקזי רק בצריך לזה ביותר, ואחר המשים שנה לא יקזי כלל, ועתה נשתנה עוד יותר שאין מניחין להקזי כלל, מ״מ ודאי גם עכשיו יש גם רפואה בזה שלא יהיה שינוי גדול כ״כ, וגם היום מוציאים הרופאים כמעט בלא צער, ולכן אפשר שאין לאסור בחבלה זו של הקזת דם. והרוצה להקל אין למחות בו כיון שהיא סברא גדולה.

ועיין בשׁוׁת משנה הלכות (ח״ד סי׳ רמה אות ו, ח״ב סי׳ תנד) ובשׁוׁת שבט הלוי (ח״ה סי׳ ריט) מה שכתבו בענין זה.

עישון סגריות

בגמ׳: ואין אדם רשאי לחבל בעצמו והתניא יכול נשבע להרע בעצמו ולא הרע פטור וכו׳ (בבא קמא צא, ב).

בעל החפץ חיים בספרו ליקוטי אמרים (פי״ג), כתב בזה הלשון, אודות עישון הסיגארין, נדבר קצת אודות זה, הנה כמה רופאים גזרו אומר שכל מי שהוא חלוש, אסור להרגיל את עצמו בזה

פניני הדף היומי

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון רבי חיים מרדכי מרגליות זצ"ל בעל השערי תשובה (על שו"ע או"ח) ט"ו בשבט תק"פ

מעין פתיחה שני תמידין בכסדרן הוא פתח בריש הגהותיו שיתני ה' לנגדי תמיד וחתם וטוב לב משתה תמיד כו' ע"ש, נ"ל שלפי שרצה לסיים בדבר טוב ודבר בעתו נקט לישנא מעליא דקרא לצחות וטוב לב דהיינו שטוב שיעשה בב' האדרים משתה.

אפשר שזה כוונת הט"ז מה שכתבת ושפיר מסיים הרמ"א כו' וכוונתו כמ"ש וגם יש רמז כי תיבת משתה טוב בגי' אדר ראשון עוד אפשר לומר לפי מש"ל סימן תר"ע בהג"ה ס"ב לענין חנוכה שי"א שיש קצת מצוה ברבוי הסעודות כו' ונוהגין לומר זמירות ותשבחות בסעודת שמרבים בהם ואז הוי סעודת מצוה ע"ש ומשם נלמד לכאן ג"כ כשירבה קצת בסעודה לצאת ידי המחמירים יש לנהוג לומר זמירות ותשבחות שאז בודאי הוא סעודת מצוה ולרמוז לזה מסיים וטוב לב משתה תמיד, והוא עפ"י מה דאמרינן בערכין דף י"א מנין לעיקר שירה מה"ת כו' איזה עבודה שהוא בשמחה ובטוב לבב הוא אומר זה שירה וע"ש ברש"י דמייתי מישעיה ס"ה הנה עבדי ירונו מטוב לב וע"ש בתוס' דאשכחן נמי גבי ד"ת שכת' רש"י ברות שיש במדרש וייטב לבו בד"ת וכן בשבת דף ס"ג ויטיבך לבך על תלמוד תורה אלא דלא כתיבא בהדיא ע"ש ולזה אמר וטוב לב משתה תמיד כלו' שבטוב לב דהיינו שירות ותשבחות וד"ת משתה תמיד.

(שערי תשובה או"ח סי' תרצ"ז סק"ב)

כתב השערי תשובה סימן תרצז: עבה"ט ועבט"ז שהביא בשם הגהות תשב"ץ שרבינו יחיאל מפאריז רגיל להרבות בסעודה ולהזמין בני אדם, כמשמעות לשון המשנה אין בין אדר כו' ושפיר מסיים רמ"א וטוב לב משתה תמיד. ועיין בר"י שכת' מור"מ ז"ל בחכמה יסד חתימה

פרסום רב בעולם התורה זכה שמו של הגאון רבי חיים מרדכי מרגליות, ספרו "שערי תשובה" נדפס במהדורות הרבות של שולחן ערוך אורח חיים ומשנה ברורה. עמומות הידיעות על קורות חייו ופעולותיו, ובעיקר מזכירים אותו כאחיו של הגאון הנודע רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד בעל בית אפרים.

אביו הגאון רבי מנחם מאניש מרגליות היה רבן של הקהילות ויטקוב, דינוביץ לכוביץ ועוד. רבי חיים מרדכי נמנה על חכמי הקלויז בבראד ששמעו יצא בכל הארץ, ושם מילא כריסו בש"ס ופוסקים. בשנת תק"ס לערך נתקבל לרבנותו הראשונה בקהילת ברסצ'קה, כעבור כמה שנים נתעלה לכהן ברבנות העיר דובנא, והמשיך לחתום כרבן של שתי הקהילות, כמו בהסכמתו לספר 'מחצית השקל'.

רבינו רבי חיים מרדכי נסתלק לנגזי מרומים ביום ט"ו בשבט שנת תק"פ.

משתה ושמחה בפורים קטן - בשירות ותשבחות הוי סעודת מצוה

כתב הרמ"א (או"ח סי' תרצ"ז סעיף א): י"א שחייב להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון.

להגות בפרשת השבוע עם האיזר הכלום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל

אב"ד בערז'אן

דעת תורה ושו"ת מהרש"ם

ט"ז שבט תרע"א

זו מפורשת היא ב'דרכי משה' בחלק יורה דעה, סימן רפ"ו. שם, בלכות מזוזה, מפורש דין זה.

תיכף פנה רבי מאיר שפירא אל הארון. הוציא את כרך הטור הגדול, דפדף אל אותו 'דרכי משה' ואכן הוא רואה שם שמוכאת תשובתו של רבינו המהרי"ל העוסק בשאלה, האם יש לחשוש ליוהרא ולגאוה כשאדם קובע מזוזות בכל דלתות ביתו, זאת מפני שנתפשט המנהג אצל רוב העולם בימים ההם שדי לסמוך על מזוזה אחת הקבועה בפתח הבית. המהרי"ל נזעק נגד מגמה זו שאין קובעים מזוזות, והוא אומר: "מי יתן והיה זה לבבם להסיר המכשול הזה שעוברים אדאורייתא ואדרבנן, ולא נודע מאין הרגלם שממעטין במזוזות כל כך במדינות הללו". ולכן הוא קובע שבוודאי אין יוהרא במי שנוהג בהלכות מזוזה כדן. ועל כך הוא ממשיך ומביא תוספת מעניין אחר לגמרי: "וכן כתב מוהר"ם, דאין יוהרא מי שנותן מתנות כהונה, אף על פי שהמנהג שלא ליתן".

אותות פליאה רבתי ניכרו על פניו של רבי מאיר שפירא בראותו דבר מופלא שכזה, שהמהרש"ם על ערש דווי זוכר את ספרי הפוסקי לפרטי פרטים, עד ששאלה כזאת של הלכות מתנות כהונה הוא מוצא באזכור שהובא בהבלעה ובדרך אגב בתוך דרכי משה בהלכות מזוזה.

המהרש"ם הבחין בהשתוממותו של רבי מאיר שפירא וסימן לו שיתקרב אליו יחד עם ספר הטור הגדול. ניגש רבי מאיר שפירא אליו, והמהרש"ם נטל את הספר, דפדף בו עד לדף האחרון והראה לו בשולי הכריכה האחורית את מה שרשם בזמנו בכתב ידו: היום זכיתי בעז"ה לסיים את לימוד ספר הטור מאה ואחד פעמים! המהרש"ם הראה לו באצבע את מילים אלו, ולא הוסיף דבר. ורבי מאיר שפירא אכן הבין את המסר הנוקב והברור: אם לומדים וחוזרים שוב ושוב עד לכך שחוזרים על הדרכי משה מאה ואחד פעמים - אין פלא שתלמודו בידו והוא זוכר כל פרט ופרט.

(ספיר ויהלום פר' נח פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שמחים כנתינתם. אדהכי והכי החלו התלמידי חכמים להתחדד בהלכה ולעסוק בשאלה מעניינת וייחודית: האם אדם שינהג סלסול בעצמו לתת זרוע לחיים וקיבה לכהן, מדין מתנות כהונה, האם יש בזה משום 'מחזי כיוהרא'. היות והמנהג בזמן הזה הוא שלא לעשות כך, האם זה שבכל זאת רוצה לתת יש לו לחשוש שיש במעשיו משום גאוה ויוהרא.

קולות הויכוח נשמעו בעוז והגיעו עד לחדרו הסגור של המהרש"ם מבערז'אן. הדי הדברים נשמעו בחדר, אך לא בצורה ברורה. משכך פנה המהרש"ם אל רבי מאיר שפירא וביקש ממנו כי יואיל בטובו לצאת אל הלומדים ולשמוע מהם באיזה סוגיה הם עסוקים ועל מה נסוב הויכוח ביניהם.

עד מהרה חזר רבי מאיר שפירא והציע בפני המהרש"ם את צדדי הנידון לכאן ולכאן, כשהוא מפרט ומסדר את השיטות השונות שנאמרו בויכוח. הביט בו המהרש"ם ואמר לו: הלא הלכה

הגאון המפורסם מוה"ר שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל אבד"ק ברעז'אן, נולד כ"ז ניסן תקצ"ה לאביו מוה"ר משה הכהן מזלאטשוב. בימי נעוריו למד אצל הגאון ר' יואל אשכנזי זצ"ל אבד"ק זלאטשוב מח"ס שו"ת מהר"י אשכנזי.

כמה שנים אחר חתונתו נתקבל לאבד"ק פאטיק, משם לאבד"ק יאזלאוויץ ובוטשאטש, ולבסוף נתעלה על כסא הרבנות בעיר ברעז'אן. עמוד ההוראה בדורו, משיב כהלכה אלפי תשובות לכל קצויה תבל. הסתופף בצל צדיקי דורו, הגה"ק מוה"ר שלום מבעלזא זצ"ל, הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זצ"ל והרה"ק מוה"ר יצחק אייזיק מזידיטשוב זצ"ל.

חיבר שו"ת מהרש"ם ז' חלקים, משפט שלום על שו"ע חו"מ, דעת תורה על או"ח ויו"ד, דרכי שלום כללים, תכלת מרדכי עה"ת, ועוד. נפטר בברעז'אן ט"ז שבט תרע"א.

היום זכיתי בעז"ה לסיים את לימוד ספר הטור מאה ואחד פעמים!

סיפר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין ומחולל רעיון לימוד הדף היומי, את אשר ראו עיניו בימי עלומיו, באותו פרק זמן בו שהה בביתו של גאון הדור רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן - המהרש"ם מבערז'אן זצ"ל. רבי מאיר שפירא היה נכד של הרבנית ממונסטריץ, שהיא נישאה בזוג שני למהרש"ם מבערז'אן, וכך הגיע רבי מאיר שפירא לשהות בביתו של המהרש"ם. היה זה כבר לעת זקנותו המופלגת של המהרש"ם, בימים שכבר שכב על ערש דווי, ובעוד שהמהרש"ם היה סגור בחדרו כשרבי מאיר שפירא עומד על ידו כדי לסעדו ולעזור לו, הרי שבחדר המבוא לבית התאספו כמה וכמה מחכמי ורבני העיר שבאו לדרוש בשלומו של המהרש"ם. כדרכה של תורה, בהתאסף ראשי עם, הרי ששיחם ושיגם הוא בדברי תורה, כשזה שואל וזה עונה, זה מקשה וזה מתרץ. והיו הדברים

הרה"ק רבי חיים פאלאג'י מאיזמיר זי"ע

בעל 'מועד לכל חי'
י"ז בשבט תרכ"ח

שהן רמוזים אל שלשה אורות שבפסוק (ישעיה ל כו) 'וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְבָנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹרֶךְ שְׁבַעֲתַיִם הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבַשׁ ה' אֶת שֶׁבַר עֲמוֹ וּמִחֶץ מִפְתּוֹ יִרְפָּא', ועל ידי אלו האורות אנו מסלקים את כל המקטרגים הסובבים את השושנה עליונה. ו'אור' הוא גימטריא 'זר' דעל ידי אורות הצדקה אנו מבטלים כל הזרים הקמים עלינו והזר הקרב אל משכן ה' של מעלה יומת.

והביא את הדברים הגאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל בספרו 'כף החיים' (סי' לו אות כח): אחר ברכת הלבנה יפריש שלש פרוטות לצדקה. ובספרי הקטן 'ראה חיים' (סדר בא) הבאתי דברי הרב 'מעשה הצדקה' אשר בסוף ספר 'ימי דוד', ונתתי טעם לדבר. ועוד כי מוצאי מצא חיים בספרי הקטן 'רוח חיים' (סימן תכו) טועמיה חיים בזה, עיין שם בעור משדי, אשרי כל חוכי ל' לחזות בנועם. והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שכעת הימים. אורה זו תורה וכל בניך למודי ה' דברי אלהים חיים.

ואכן בספרו 'ראה חיים' (פרשת בא) נתן טעם לשבח בעניין נתינת הצדקה וכתב: הנה למדנו חיוב מצות עשה לעשות צדקה ממה שמצינו שהמאור הגדול שהוא השמש מלווה ומאיר ללבנה שהוא המאור הקטן, והלבנה לכוכבים ומזלות... וזהו טעם כעיקר למה שכתבו המקובלים ז"ל דיש לתת צדקה אחר ברכת הלבנה ולהפריש שלשה פרוטות לצדקה כדי לסלק כל המקטרגים הסובבים את השושנה העליונה... ולענין הטעם לתת צדקה אחר ברכת הלבנה, אשר מברכת הלבנה וחידושה אנחנו למדים לעשות צדקה, ולכן נאה ויאה בעת ובעונה הזאת להפריש מעות לצדקה וכדברי התקונים. ועוד למדנו גודל מעלת הנותן צדקה, כי נקרא בשם 'גדול', כדכתיב 'את המאור הגדול', כמו שכתוב בתקונים, את המאור רזא דעתירי, שנותן צדקה כמו שהשמש הוא מאור הגדול משפיע מאורו להאיר ללבנה.

עוד טעם לשבח כתב רבי חיים פאלאג'י בספרו 'רוח חיים' (סי' תכו אות ה'): ונראה כי יען אמרו רז"ל אין ישראל נגאלים אלא בזכות הצדקה, לכן תיכף לתפילה שאנחנו מתפללים 'שהם עתידים להתחדש כמותה', וגם אנחנו אומרים 'דוד מלך ישראל חי וקיים' בע"ה על ידי סגולת הצדקה ימהר ויחיש גאולתנו.

(ספיר ויהלום פרי' בא פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

והוסיף על כך בנו הגאון רבי רחמים נסים יצחק פאלאג'י, בספרו 'נפש היפה' (מע' ב אות טוב). שדברי אביו חיים וקיימים, שהרי כן מפורש בדברי האור החיים הקדוש, שבכוח התורה לשנות את המזל ולזכות לבני חיי ומוזני. ועוד הביא שם דבר חידוש שהביא בספר 'ילקוט חדש' (מערכת אברהם אות עז; מע' תורה אות פד), שכל מה שאמרו שבני חיי ומוזני תלויים במזל ולא בזכות אין זה אלא קודם מתן תורה, אמנם לאחר מתן תורה בטל דבר זה, וביאר רבי רנ"י פאלאג'י, שאכן זהו מהטעם האמור, שלאחר מתן תורה יש את זכות התורה שהוא הזכות הגדולה שיכולה לשנות את המזל.

(ספיר ויהלום פרי' עקב פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הפרשת ג' פרוטות לצדקה אחר ברכת הלבנה

נודע מנהג הקדמונים להפריש פרוטות לצדקה בשעת קידוש לבנה, וכפי שהביא בקונטרס 'מעשה הצדקה' הנדפס בסוף ספר 'ימי דוד' (אות ל): ועיין בקונטרס הנזכר [הוא קונטרס 'מגן דוד'] שכתב, דבעת קידוש הלבנה או לאחר שבעה ימים ממילוי הלבנה צריך להפריש שלש פרוטות כסף לצדקה,

הגה"ק רבי חיים פאלאג'י נולד לאביו חכם יעקב פאלאג'י בשנת תקמ"ח באיזמיר.

בשנת תקע"ג קיבל את הסמכתו כחכם השלם על ידי סבו הראשון לציון חכם רפאל יוסף. כל ימי חיי אביו, חכם יעקב, לא נאות חכם חיים פאלאג'י לקבל עליו תפקיד ציבורי, ורק בשנת תקפ"ח הסכים לכהן כדיין בבית דין וכראש ישיבת 'בית יעקב רבי' באיזמיר.

בשנת תקצ"ז נתמנה מרן הגר"ח פאלאג'י לאב בית דין הגדול באיזמיר, ובשנת תרט"ו נתמנה למשרה הרמה ביותר באיזמיר 'החכם באשי'.

מרן הגר"ח פאלאג'י היה לפה לעניי קהילתו, והיה מוכיח את העשירים בדרשותיו. תיקן תקנות והקים מוסדות צדקה וחסד. חכם חיים פאלאג'י פעל להקמת בית חולים יהודי באיזמיר ולשם כך גייס נדבנים ידועים.

רבינו חכם חיים פאלאג'י התפרסם בספריו הרבים, כ-80 במספר, אותם התחיל לכתוב בגיל 16. ספריו עוסקים בקשת רחבה של נושאים: 7 חיבורים על התנ"ך, 9 חיבורים על התלמוד, 15 ספרי מדרשים ודרושים, ספרי מוסר 241 חיבורים בהלכה, קבלה, שו"ת וספרים רבים נוספים. בסיום כתיבת כל ספר, חכם חיים פאלאג'י היה עורך סעודת מצווה, והיה מחלק את ספריו ללא תמורה. את ספריו מעולם לא מכר.

ביום י"א באב תר"א, התחוללה שרפה באיזמיר, בה חרבה שכונת היהודים ועלו באש 54 מספריו. במהלך השנים, שיחזר רבי חיים חלק מכתביו, והוציא לאור עשרות מהם, מיעוטם נותרו עדיין בכתב יד.

רבינו נתבקש לשיבה של מעלה ביום י"ז שבט תרכ"ח. הוא נקבר בבית העלמין העתיק באיזמיר.

אדם יש לו את זכות התורה - יכול הוא לזכות לשינוי המזל

כתב הגאון רבי חיים פאלאג'י בספרו 'תנופה חיים' (פרשת וישלח. אות לב): שאין לך זכות גדולה יותר מזכות התורה, שעליה שנינו (אבות פ"ו מ"ז): 'גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא', ועל ידי שאדם יש לו את זכות התורה - יכול הוא לזכות לשינוי המזל ולזכות לבני חיי ומוזני. (ראה עוד בספריו 'נפש חיים' מערכת מ אות כה; 'צדקה לחיים' מע' ה אות קכד).

הגאון רבי בנימין ביינוש פינקל זצ"ל

ראש ישיבת מיר
י"ח בשבט תש"ן

זה; זה כמו לשחק עם אש". הוא אמר, על אתר הסתובב וחזר הביתה. כשמשום כך נזקק למצוא מקורות אחרים למימון הבנין, וכל זה כדי להמנע מהתעסקות ברבית.

לאחד הספקים לשיבה פעם נגנב כל כספו. לא היה שום כסף אותו יוכל לקנות מלאי חדש, ומקור פרנסתו היה בסכנה. ר' ביינוש הרגיש שהישיבה חבה לו הכרת הטוב על השנים בהן הוא שירת את הישיבה בנאמנות, והלוה לו כסף שהיה בו די כדי שיוכל להתחיל מחדש את עסקיו. תקופת מה אח"כ, ביקש רבי ביינוש לקנות ממנו כמה פריטים. הלה הציע לו מחיר מיוחד. ר' ביינוש נעשה חיזור כסיד והתנצל באומרו שנראה לו שאיננו צריך שום דבר עבורו, לא יעלה על הדעת לקבל מחיר מוזל כתגמול עבור הלואה!

יומיים אח"כ הוא חזר, "תגיד לי", הוא אמר, "איך העסקים היום?" "ב"ה בסדר", הוא ענה. "ומי קנה את הפריטים המסוימים האלה היום?" ר' ביינוש המשיך ושאל. "פלוגי" היתה התשובה. "ובאיזה מחיר מכרת?" הוא שאל את העסקן התמים. כשהתשובה הגיעה, הוא קבע "זה המחיר בו תחייב אותי, ולא פרוטה פחות!".

הזהירות שלו מרבית, היתה הסיבה למנהגו המשונה לכאורה, של הליכה יומית לבנק. היתה לו דילמה תמידית: הישיבה היתה כותבת צ'קים לספקים, ולפעמים הם לא היו פודים את הצ'קים מיד. החזקת שקלים בבנק ליותר מכמה ימים משמעותה הפסד, בעקבות ההפרש בשער החליפין, שהשתנה במהירות מסחררת. מצד שני, לאפשר מינוס בבנק פירושו תשלום רבית - אופציה גרועה בהרבה. הפתרון? לעלות את הגבעה לבנק, יום יום, כדי להפקיד את הסכום המדויק הנדרש!

(גליון ביהמ"ד)

משפחה הפציר בו שיתן לו היתר עיסקא, הוא העיר, "חוץ מהאיסור שבדבר, ישנה גמרא שאומרת, 'כל מי שלוקח רבית בעצם אומר שמושה רבינו היה שוטה ח"ו, כי אם משה היה יודע עד כמה זה רווחי הוא היה מתיר אותו!' והגמרא גם אומרת, שהעסקים הכלכליים של בן אדם קורסים כתוצאה מרבית, וזה גם מדאיג אותי!".

כשהיה צורך דחוף בישיבה לקומה נוספת בבנין. השיג אדם הלואה מסובסדת מאוד שלא תהא תלויה במדד לצרכן, פירושו כמעט לקבל מתנה בחינם. ר' ביינוש קיבל את תנאי התשלום בהיסוס רב, ובמשך כמה ימים חשב באילו מלים להשתמש בתוך היתר העיסקא. סוף סוף היום הגדול הגיע, והוא נסע לתל אביב עם בתו כדי לקבל את ההלואה. "אני לא יכול לעשות את

הגאון הג' רבי ביינוש פינקל זצ"ל, נולד בעיירה מיר שבבלארוס לאביו הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל, ולאמו מלכה בת הגאון רבי אליהו ברוך קמאי, שניהן אז כראש הישיבה וכרבה של העיירה מיר.

בהיותו בן שנה פרצה מלחמת העולם הראשונה, והוא עבר עם משפחתו לעיר סטויבץ, יחד עם תלמידי ישיבת מיר. כעבור זמן עברה הקבוצה לפולטבה. עם סיום המלחמה נפטר סבו ראש הישיבה הרב קמאי, ואביו התמנה תחתיו כראש הישיבה. לאחר מלחמת העולם הראשונה עבר עם משפחתו, יחד עם תלמידי הישיבה, לוולנה, שם שהו עד אמצע שנת תרפ"א, בקיץ תרפ"א שב עם משפחתו למיר, ואביו חידש את פעילותה של הישיבה במקום. בבחרותו למד בישיבת מיר, והיה מתלמידיו של אביו.

בשנת תש"א עלה לארץ הקודש עם קבוצת תלמידים בראשות אביו, והוא התיישב בירושלים. הוא סייע לאביו בהקמת הישיבה בירושלים, ולאחר מכן סייע לו במשך עשרות שנים באחזקתה. בשנת תש"ב נישא לבתו של הג"ר שמואל גריינימן, במשך תקופה התגורר בבני ברק והתפלל בבית הכנסת של החזון איש, שחיבבוהו מאוד וקרבהו ביותר.

לאחר פטירת אביו הגרא"י פינקל, בי"ט בתמוז תשכ"ה, התמנה תחתיו כראש הישיבה ומנהלה. לצדו עמד גיסו, הגאון הג' רבי חיים שמואלביץ. נודע בענותותו ובצניעותו הרבה.

נזהר מכל סירכא ואבק של רבית

עקרון חשוב במסכת חיינו היה סירובו להכנס לשום עסק בו היה אפילו ריח של רבית. כשקרוב

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הגאון חכם רבי עובדיה הדאיה זצ"ל

בעל שו"ת ישכיל עבדי
כ' שבט תשכ"ט

'ישכיל עבדי'; 'ויקח עובדיהו' - דורשים בן ארבעת הכרכים; 'עבד המלך' - חידושים על הרמב"ם; 'ועבדא דרבנן' - חידושים על התלמוד.

חכם עובדיה הדאיה נפטר, בשבת פרשת יתרו, כ' שבט תשכ"ט. הוא נקבר בהר המנוחות בירושלים.

חכם עובדיה הדאיה נולד לאביו חכם שלום הדאיה בארם צובא, היא חלאב שבסוריה, בכ"ז בטבת תר"ן. בשנת תרנ"ה, בהיותו בן חמש, עלתה משפחתו לישראל והשתכנה בירושלים.

חכם עובדיה הדאיה החל ללמוד בתלמוד תורה 'דורש ציון', ובהמשך למד אצל חכם שלום בוחבוט, ועם אביו חכם שלום הדאיה, ורבותיו חכם יצחק אלפיה ואצל חכם יצחק שרים.

חכם עובדיה הדאיה הצטרף לשיבת המקובלים 'בית א-ל' ברובע היהודי. הוא לימד בישיבת 'פורת יוסף' ומסר שיעורים בשכונת 'אהל משה' בירושלים.

בשנת תרצ"ט מונה לדיין בפתח תקווה, עבר לגור שם, ונחשב לרבה של העיר, אף כי לא מונה באופן רשמי. בשנת תשי"א נבחר כחבר בית הדין הגדול בירושלים, וחזר לעירו ירושלים. בירושלים יזם את חידוש לימודי הקבלה בישיבת בית אל, שנחברה במהלך שנת תש"ח. בשנת תשי"ח הישיבה נוסדה מחדש במערב העיר, בשכונת 'גיעי כפיים'.

חכם עובדיה הדאיה כנס את כתביו בספרים: שו"ת 'ישכיל עבדי' - חיבור בן שמונה כרכים על ארבעת חלקי השולחן ערוך; 'דעה והשכל' - אוסף תשובות בענייני קבלה, נדפס בתוך כרכי

בשמים שמחים יותר בדברי פשוטים מפלפולים

וכזה ראיתי שפירש כמו הספר חסידים... וכל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבו, ויכול לכתוב - הרי גוזל מי שגילה לו, כי לא גילה לו אלא לכתוב. וזה שכתב 'יבא כְּמִשְׁפָּט עַל כָּל נְעִלָם' (קהלת יב, יד) - שגורם שנעלם. אם טוב שגילה לו אם רע שאינו כותבה, עד כאן.

ודקדק כיוון שאמר 'על כל נעלם' - על שמעלים, אם כן היינו שאינו כותבה, וביאר, שהכוונה הוא על דבר פשוט, שנדמה בעיני המחבר רע בעיניו שידפיסו - גם על זה 'יבא במשפט' על העלמתו כי אדרבה, בשמים שמחים יותר בדברים פשוטים תמימים וישרים, עד כאן....

ושאלו למה הוא כותב דברים פשוטים, והשיב לו הפרי מגדים כי יבוא זמן ועת אשר העולם יקוצו בפלפולים ויהיה הפירוש הפשוט לתועלת יותר....

ומטעם כל האמור לא חסתי על הכסף גם באותם הדברים פשוטים, כי הם חביבים לפני הקב"ה יותר מהפלפולים והנצורות ועל דרך המשל שבשבט מוסר.

(ויקח עובדיהו, חלק שני, הקדמת המחבר)

הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא זי"ע

בעל 'חלקת יהושע'
כ"א בשבט תשמ"ב

התורה וחשובי האדמו"רים העריצוהו וראו בו את אחד משרידי הדורות הקודמים אוד מוצל מאש, והחשיבו מאד את דעתו בעניני הכלל.

תפילותיו היו בקול חוצב להבות אש ופעל ישועות בתפלתו לכלל ולפרט. מרן ה'בית ישראל' מגור זצוק"ל קרא לו בשם 'עמוד התפילה'. עלה בסערה השמימה בן פ"א שנים ביום כ"א שבט תשמ"ב.

היה מקפיד מאד על קיום מצוות כיסוי הדם מדי יום ביומו

הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א, מטעמים הכמוסים עמו, היה מקפיד מאד על קיום מצוות כיסוי הדם מדי יום ביומו. מנהגו בקודש היה שבכל יום ויום, עוד קודם תפילת שחרית, היה השוחט הירושלמי הידוע רבי מרדכי קויפמן בא אליו לביתו עם סכין השחיטה בידו. החלקת יהושע היה מקבל את הסכין לידו, מעיין בו היטב, ומחזירו לשוחט כדי שישחוט. לאחר שהשוחט היה שוחט

מהיסורים שעבר ורצוץ מיסורי הנפש על אבדן כל בית ביאלא. בתחילה גר בתל אביב, ובשנת תש"ו עבר לירושלים בכוחות נפשיים עצומים החל לחדש את חסידות ביאלא בירושלים, וביתו נהפך לתל תלפיות של כל מבקש ה'. האדמו"ר מביאלא היה חבר במועצת גדולי התורה גדולי

הרה"ק רבי יחיאל יהושע רבינוביץ זצוק"ל מביאלא, נולד בה' טבת תרס"א לאביו כ"ק אדמו"ר רבי ירחמיאל צבי מביאלא שעדליץ (ובנו של הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא) דור חמישי בן אחר בן וממשיך שושלת הקודש של היהודי הקדוש רבי יעקב יצחק מפשיסחא. ומגזע האדמו"רים לבית אוז'רוב ואוסטרובה ולענטשנא. אביו ר' ירחמיאל צבי שהוכתר לאדמו"ר באדר ב' תרס"ה נפטר לאחר כמה חדשים בהיותו בן כ"ח שנים, והשאיר את בנו היחיד הילד יחיאל יהושע יתום בן חמש. הוא גדל בבית סבו האדמו"ר מאוז'רוב והוכתר לאדמו"ר ע"י חסידי ביאלא בשנת תרפ"ד בהיותו בן כ"ג שנים.

האדמו"ר הצעיר רבי יחיאל יהושע ביסס את החסידות בשעדליץ והקים ישיבה שלמדו בה מאות תלמידים. בזמן השואה סבל מאד בגוף ובנפש אבל הצליח לברוח והיה מטולטל בסביר ובקזכסטאן, גם בזמן טלטוליו מסר את נפשו על כל עניני הקדושה והיה שובר את הקרח בכדי לטבול בנהר.

בשנת תש"ז ניצל עם משפחתו בנסים גדולים, והצליח לעלות לארץ הקודש כשהוא שבור

תתן לשחיטה את אותו תרנגול ותמכור את בשרו לבני ירושלים שביקשו לכבד את השבת. סבורה הייתה שביום ראשון יעלה בידה למצוא תרנגול אחר עבור הרבי.

נכנסה מרת גפנר למחסן בו השאירה את העוף עבור הרבי וביקשה לקחתו לשוחט, אלא שהתרנגול נעלם ממקומו והיא לא הצליחה למצוא בשום אופן. ככל שחיפשה ותרזה אחריו בכל מקום אפשרי ובכל מחבוא, העוף נעלם ואיננו. מכיון שכך לא נותרה לה ברירה, היא השיבה ריקם את פני הלוקח וביקשה את סליחתו.

במוצאי שבת כאשר הגיע הגבאי של החלקת יהושע כמנהגו בכל שבוע לקחת את התרנגול סיפרה לו מכל אשר קרה. אך הגבאי לא יתר והאיץ בה לחפש שוב ושוב אולי הפעם תמצאנו, מה שלא הצליחה ביום שישי. למרבה פליאתה, כאשר אך פתחה את הדלת היא מצאה מולה את התרנגול האבוד, עומד זקוף על ארגז מול פני הדלת. בסופו של דבר התברר שרק ביום שני בשבת הגיע משלוח חדש של תרנגולים, ואילו את אותו תרנגול אבוד לא היה לרבי במה לקיים את מצוותו היומית.

בנו של החלקת יהושע, אדמו"ר מביאלא שליט"א, מספר בספרו 'מבשר טוב' (ירח האיתנים תשע"ט, פ"ט), על מנהגו של אביו החלקת יהושע: "כ"ק אאמו"ר זצוקלה"ה ז"ע היה מדרגה מאד אחר מצות כיסוי הדם מדי יום ביומו כידוע, מה שלא מציינו זאת אצל צדיקים אחרים, ודבר זה הוא פלא גדול.

והוא כותב על כך: ולדעתי יש להביא מקור למנהג קדשו על פי מה שמצינו במדרש (קה"ר ג כ) כלפי דמו של זכריה הנביא שהיה תוסס ומרתיח מחמת שלא כיסו אותו ולא נהגו כדם הצבי והאיל... שהקטרוג התעורר מחמת 'שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל' שהמצוה לכסות את הדם, ומשמע שאילו היו נוהגים בדמו כדם הצבי והאיל שמכסים את דמם לא היה הקטרוג גדול עליהם כל כך, ומצות כיסוי הדם היה מיקל העוון והקטרוג הנורא מכלל ישראל ולא היו נענשים עד כדי כך. וכן מוכח בדברי המהרש"א (ב"ק קיז). שלמד כן מדברי המדרש, שבכוח מצות כיסוי הדם לעורר הרחמים. וזה לשונו: וכסוי הדם הוא ממידת רחמנות כמו שאמרו באיכה רבתי בדמו של זכריה שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ואיל דכתיב ושפך את דמו וכסהו.

כי ביסוד מצות כיסוי הדם מתכסים הדינים והקטרוגים שמתעוררים למעלה מחמת אותם התובעים דמם של שונאי ישראל רחמנא ליצלן, ובמצוה זו מתכסים הדינים שלא יוכלו להזיק לישראל קדושים, ואפשר שזה אחד מן הטעמים שהיה מקפיד כ"ק אאמו"ר זצלה"ה על קיום מצות כיסוי הדם בכל יום, כדי להמתיק את הדינים בטרם יעמוד בתפילתו. ובה מציינו גם כן טעם לשבח מנהגם של ישראל קדושים לקיים מצות כיסוי הדם בעריכת הכפרות בערב יום הכיפורים כדי להמתיק הדינים הקשים לפני יום הדין הקדוש הבא עלינו לטובה.

(ספיר ויהלום פר' אחרי פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בתוך המקרר לא חיפשו, ושם אכן היה התרנגול. מבלי משים פתחו את המקרר לאיזה רגע, והתרנגול הקופצני ניצל את ההזדמנות והתחבא בתוך המקרר.

החידוש הגדול לא היה עצם מציאת התרנגול בתוך המקרר אלא העובדה שהוא שרד שעות כה ארוכות בקור החזק שהיה בתוך המקרר. בדרך הטבע היה על התרנגול לקפוא מקור בתוך המקרר, שם שהה שעות ארוכות, אולם התרנגול נותר בחיים ולא קרה לו כלום.

לא חלפו כמה דקות והנה נראה הגבאי של החלקת יהושע בפתח חנותו של ר' יוסף, מודאג ביותר. היותו ר' יוסף לא הביא את התרנגול כדרכו אל בית הרבי, הבין הגבאי כי כפי הנראה אין לו לר' יוסף תרנגולים כלל ועיקר, אך ליתר בטחון הוא החליט לבוא בעצמו אל החנות, שמה יחד יצליחו לטכס עצה כיצד יוכלו להשיג תרנגול עבור הרבי. אלא שר' יוסף מקדם את פניו בחיוך רחב. הוא שומע בסבלנות את דברי הגבאי ואת שאלתו היכן ניתן להשיג עוף חי עבור הרבי לאור המחסור החמור השורר בשוק, אלא שבמקום להשיבו הוא מסמן לו להמתין רגע, הוא פונה לכלוב שבחדר הסמוך וחוזר משם עם תרנגול לתפארת.

הושיט ר' יוסף לגבאי את התרנגולת ואמר לו בשפת האידיש: "דער רבי האט געפראוועט א בעלש'ס'קע מעשה" [-הרבי חולל כאן מופת עצום כסיפורי רבינו הבעל שם טוב]. לפליאתו של הגבאי, מהיכן השיג את התרנגולת ומה בדיוק היה מעשה המופת, פתח ר' יוסף וסיפר לגבאי אודות התרנגולת שנעלמה אמש מתחת ידיו ולא הועילו כל החיפושים אחריה, וככל שהוא ובנו תרו אחריה היא לא נמצאה, עד שהיום בבוקר התגלה כי התרנגול החביא את עצמו במקרר לבל ישחטוהו כיתר אחיו התרנגולים, כדי שהרבי יוכל לקיים בו את מצוותו היומית של כיסוי הדם, ולמרבה הפלא, למרות הקור העז ששרר במקרר, העוף נותר בחיים, מוכן ומזומן עבור הרבי.

לא הייתה זו הפעם היחידה שמעשה כזוה אירע לרבי החלקת יהושע. חנות עופות הייתה בבעלות משפחת גפנר הנוודעה לתהילה בירושלים. אשתו של הרה"ח רבי מנחם מנדל גפנר זצ"ל, הצדקנית מרת אסתר מירל, הייתה מנהלת את החנות ביד רמה, וסיפורי נפלאות על מעשי הצדקה והחסד שעשתה היו נפוצים בירושלים. בין פעולותיה הנשגבות נזקף ליכותה שהייתה מביאה מדי יום ביומו את התרנגול לביתו של הרבי, שם היו שוחטים אותו ומכסים את דמו, ולאחר מכן היו מחזירים את העוף השחוט בכדי שתמכור אותו בחנותה.

והיה היום ומחסור חמור היה בתרנגולים בירושלים, ומשפחות רבות נשאר ללא בשר עוף לכבוד שבת. באותו ערב שבת הגיעו רבים מהלקוחות הקבועים לקנות את הבשר לכבוד שבת, ואילו מרת גפנר נאלצה להשיב את פניהם ריקם.

נוהגת הייתה מרת גפנר להשאיר בכל יום שישי תרנגול אחד כדי שהוא יהיה מוכן ומזומן עבור החלקת יהושע לקיים בו את המצוה ביום ראשון הבא. אמנם כאשר גברו עליה בקשת הלקוחות למכור להם עוף לכבוד שבת, החליטה כי היא

את התרנגול היה דרכו של החלקת יהושע להקדים ולומר סדר 'לשם יחוד' עם 'ויהי נועם', והיה מברך בשם ומלכות ומכסה את הדם בעפר.

במנהג טוב זה החזיק החלקת יהושע בשנות מגוריו בעיר ירושלים, במשך כעשרים שנה. והיה מקפיד לקיים זאת מדי יום ביומו גם באותם הימים בהם היה נוסע אל מחוץ לעיר, אם לעיר הגליל ואם לערים במרכז הארץ. והגם שבהרבה פעמים ובהרבה מקומות היה קשה מאוד למצוא שוחט מומחה או להשיג תרנגולים חיים, עם זאת לא ויתר החלקת יהושע על מצוה גדולה זו ומן השמים סייעוהו להשלים מחשבתו הטובה והיה לו סיעתא דשמיא להשיג תמיד הן תרנגול חי והן שוחט מומחה.

כבר משעות הערב של כל יום היה החלקת יהושע דורש ושואל אצל באי ביתו האם כבר קנו את התרנגול עבור קיום המצוה ביום המחרת, וכשהתרנגול היה מגיע לביתו היה דואג בעצמו להאכילו ולהשקותו, ורחמיו על כל מעשיו. אכן היו זמנים קשים בהם כמעט ולא היה שייך להשיג תרנגולים, ועדיין היה הרבי מבקש לצוד יונים מעופפים מן ההפקר ובהם היה מקיים את המצוה כהרגלו.

אחד מסוחרי העופות הירושלמים הוותיקים, ר' יוסף דושינסקי, דואג היה לספק לרבי תרנגול חי בכל סוף שבוע, ואת מנהגו זה היה מחזיק במשך שנים רבות. והנה אירע שמחסור גדול בעופות שרר בירושלים. היו אלה ימים של קור וכפור, שלג רב ירד בירושלים, וכמעט שלא התקיימה תנועה ברחובות העיר. מכוניות לא יכלו לנסוע ולהביא סחורה, כך שהחנות היו סגורות או ריקות מסחורה והמחסור היה גדול אפילו במצרכי מזון חיוניים ביותר, ובוודאי שתרגולים חיים לא היו בנמצא.

לר' יוסף דושינסקי, סוחר העופות, נותרו שבעה תרנגולים בלבד באותו סוף שבוע, ומפני שחושש היה פן יקפאו בעלי הכנה מהקור העז שהתחזק בשעות הלילה, החליט ר' יוסף להעביר את כולם, כבר ביום חמישי, לשחיטה מיידית בבית המטבחיים הסמוך לחנותו. אלא שבאותם רגעים פרח מזכרונו הצורך להשאיר תרנגול אחד עבור הרבי כפי שהיה מנהגו תמיד.

תוך כדי עבודת ההעברה והוצאת התרנגולים מכלובם בדרכם אל השוחט בבית המטבחיים, לפתע נשמת תרנגול אחד ונעלם. מכיון שרבי יוסף ידע שהיו תחת ידו שבעה תרנגולים ולא ששה, פתח ר' יוסף במסע חיפושים מקיף אחר התרנגול האבוד, אך העלה חרס בידו. מכיון שכל עוף היה יקר המציאות, בפרט בימים אלה, ביקש ר' יוסף את בנו שגם הוא יצטרף למסע החיפושים, אלא שכל שטרחו ויגעו למצוא את התרנגול, לא עלתה בידם. כל החיפושים היו לשווא והתרנגול נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

הגיע בוקרו של יום שישי. רבי יוסף פותח את חנותו והוא ניגש לפתוח את המקרר, והנה התרנגול קופץ מתוך המקרר כשהוא בריא ושלם. מתברר שרבי יוסף ובנו לא העלו על דעתם לחפש את התרנגול בתוך המקרר, שכן דלתו היתה סגורה ולא היה דרך בעולם שהתרנגול יצליח להכנס לשם. הם חיפשו בחורים ובסדקים, אבל

כוכבי בוקר

שאלות לחידודא ולמעשה,
למשתתפי כולל בוקר

השאלות מוגשות ע"י ראש הכולל - הרב שלמה ברגשטיין שליט"א

"תן לחכם ויחכם עוד"

דיני זימון

- והאם מותר להם לענות ברוך שאכלנו משלו
- ב. בסעודות חתונות שיושבים שולחנות שולחנות האם נחשב כקביעת יחד
- ומה הדין כשלא יוצאים מהזימון הגדול אלא 10 אנשים משתי שולחנות שאין להם שום קשר אחד לשני האם מותר להם לזמן יחד
- והאם השמש מצרפן גם כשהשמש לא אוכל איתם כלל
- אם באמצע חתונה רוצה לתפוס אוטובוס האחרון לעירו, האם יכול לעשות זימון בשלשה, והאם יכול לברך לבד
- אם צריך ללכת להתפלל מעריב עם מנין, האם יכול לזמן בשלשה/לבד
- האם אפשר לזמן עם רמקול
- ג. בשטיבלך וכוללים שכל אחד עם פיתו בידו, האם אפשר לזמן
- האם חייבים לחכות כדי לזמן
- האם יכול להחליט מראש שאינו רוצה לאכול לזמן איתם
- אם הוא התחיל ראשון וסיים ראשון האם יש עליו חיוב זימון
- ד. שטיבעל שנסעו יחד ואוכלים באוטובוס, או קבוצה במטוס, וכדו' האם אפשר לזמן
- ה. זימון בטיש:
- אם ענו בטיש ואח"כ ממשיכים בבית האם מזמנים שוב בשלשה/עשרה
- אם ענו בבית בשביל אלו שלא מגיעים לטיש אח"כ, האם יענה שוב בטיש

- א. בחלק מבתי מדרשים הגדולים לא מביאים לכולם שלש"ס ומתגבשים קבוצות שמביאים מביתם, חברים, משפחות, ושטיבלך שיושבים יחד, ובחלק מהם אין 10 ונשאלות כמה שאלות:
- האם נחשב כמו שכולם אוכלים יחד
- האם יכולים להצטרף ולענות עם שטיבעל שיש שם 10
- האם 2 קבוצות יכולים להצטרף להזכרת ד'
- מה הדין כשתמיד יושבים אחד ליד השני ותמיד מזמנים ביחד - האם כוונה זה מועיל
- האם זה שהביהמ"ד מחלק הלחמניות עושה את זה כמו שכולם יושבים ואוכלים יחד
- האם כשנשאר אוכל לאחד מהחבורות הם מעבירים את זה להקבוצה ליד האם זה נחשב כשמש מצרפן
- במקרה שאינם מצטרפים ורוצים לעשות עם אלוקינו, האם מועיל שיאכלו עוד כזית פת יחד
- כמה אנשים צריכים לאכול את הפת
- האם מועיל אכילת ירק או שתיית פטל
- כשאוכלים עוד כזית יחד, האם צריכים לעבור לשולחן אחד שיחשב שאכלו כאחד
- מה הדין כשהיה 10 מהתחלה ואחד הלך להביא ספר וכדו' האם יכולים לזמן איתו, או שצריך לחזור ולשבת בשעת זימון, ומה הדין כשהוא יצא לחדר אחר
- כשלא שמעו את המזמן האם יצאו בזימון

חברים יקרים וחביבים, רוב השאלות על זימון הם שאלות אלו, ואם נתבונן בתשובות אלו נוכל לדעת את רוב השאלות על בוריין, הצלחה מרובה, בוש"ת ל"ו, שלוימה

אור החיים המבואר
במתיקות ועריבות
טוב התורה

אור החיים המבואר

אור החיים המשובח

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

קנין יהודי

שרים של מעלה

חלפה שעה קלה וגו' של המשמש בקודש החל להצטרף: האורחים שאותם הזהיר הרבי שלא להכניס החלו להגיע בדיוק לפי הסדר המדויק שהודיעו הרבי, ואף דבריהם אליו היו כדברים אשר הודיעו הרבי מראש. תחילה הגיעו ובאו שני אנשים הדורי פנים, בעלי זקן צחור היורד על פי מידותיהם, לבושים בבגדי שיראין כמנהג החסידים ולראשם אדרת שיער נאה. מבקשים הם להכנס אל הצדיק ולקבל ממנו ברכת שלום עליכם. אלא שתיכף ומיד קפץ המשמש ואמר להם כי הרבי סגור ומסוגר בחדרו, אין יוצא ואין בא ואין שום אפשרות להכנס לחדרו או לראותו. ניסו החסידים לבקש פעם ופעמיים, אך משראו כי המשמש עומד על שלו כחומה בצורה, פנו ויצאו כלעומת שבאו.

משיצאו הללו נכנסו ובאו שני אדונים נכבדים, שהיו נראים כפריצים וכרוזנים, לבושים בבגדי פאר והדר, ופנו אל המשמש בבקשה שיכניסם אל הרבי. לא היסס המשמש והודיע להם כי הדבר נבצר ממנו, שכן הרבי הזהירו לכל יהין אף אדם להכנס לחדרו. החלו אותם אדונים לשכנעו בהטבות שונות ומופלגות שיקבל מהם אם רק יניח להם להכנס אל הרבי. לנגד עיניו הם שלפו צרור מלא במטבעות זהב ואמרו לו כי יודעים הם שהיום 'יום טוב ראשון של פסח' ואסור לו לנגוע בממון, אולם באם יכניסם אל הרבי הם יניחו לו את כל הצרור הזה בקרן זוית מוסתרת ובמוצאי יום טוב יוכל לקחת את הזהב לעצמו. המשמש המשיך לסרב בתוקף, ואילו הם ניסו את כוחם גם באיומים שונים, ומשראו כי המשמש נחרץ בעמדתו פנו לדרכם ויצאו החוצה.

השקט שב לשורר בבית הרבי לדקות מספר, עד שלפתע נפתחת הדלת בקול רעש ואל הבית נכנסו גנרלים בכירים, לבושים במדי צבא מפוארים ועטורים במדליות רבות, חגורים מתניהם בחרבות נוצצות, וכל כולם אמרו כבוד. הגנרלים אפילו לא הסתכלו אל המשמש אלא פנו תיכף אל חדרו של הרבי וביקשו להכנס. המשמש הרועד ממראה אנשי הצבא, זיהה תיכף כי אחד מהם נושא את מדי הצבא הרוסי ורעהו את מדי צבא הפולני, ונעמד כחוצץ בינם לבין דלת הרבי.

הגנרלים שלא היו רגילים לראות אדם העומד בדרכם ביקשו ממנו לזוז תיכף ומיד ולא להפריעם להכנס אל הרבי, אולם המשמש אזר חיל ואמר להם כי הרבי פקד עליו שלא לתת לאף אדם להכנס אל חדרו ואף לא לדפוק על

דלתו, ולכן הוא מבקש מהם לעזוב את המקום על אתר. תחילה ניסו הגנרלים לשכנע את המשמש בדרכי נועם, הם הסבירו לו שכל בואם הנה הוא לטובת עם ישראל, ובוודאי על שכמותם לא התכוון הרבי באוסרו להכנס. לאחר מכן הציעו לו הגנרלים ארגן עמוס בשטרות מרשרשים ועוד שלל מתנות יקרות ונדירות ושכיות חמדה מאוצרות מלכים, אולם משסייר המשמש לכל זאת הם התחילו לנופף מולו בחרבותיהם ולהזהירו כי מרה תהא אחריתו אם לא יפתח בפניהם את הדלת של הרבי, או למצער ידפוק על הדלת ויודיע לרבי כי הם באו לבקרו.

המשמש שנוכח לראות איך שנבואת הרבי מתקיימת ודבר מדבריו לא נפל ארצה, הבין כי לא דבר פשוט הוא, ועל כן אזר עוז והודיע לגנרלים כי יהיה אשר יהיה לא ינתן להם להכנס אל הרבי, וכי כל האיומים וההפחדות לא ישנו את דעתו והחלטתו לציית לדברי הרבי בכל מחיר. כיון שכן החליטו הגנרלים כי הם יודעים להסתדר בעצמם. הם הלכו אל עבר הדלת, דפקו עליה בקול, והתפרצו לתוכה. המשמש שראה זאת השמיע קול צעקה רמה, התעלף מפחד ומרעדה ונפל על מקומו. בניו של הרה"ק מנשכיו שיושבים היו ולומדים בחדרם הסמוכים שמעו את צעקתו של המשמש מיהרו לבוא לעזרתו והשתוממו לראותו שוכב מעולף על הארץ. במשך דקות ארוכות ניסו הבנים להשיב את רוחו של המשמש,

שנה אחת עם סיום תפילת ערבית בליל יום טוב ראשון של פסח, פנה הרה"ק רבי מרדכי מנשכיו זיע"א אל בניו הצדיקים ואמר להם כי הוא מבקש מהם עתה לעסוק בתורה וללמוד בהתמדה, מאחר ויש לו עניין חשוב ונעלה מאוד לעסוק בו ועדיין אין הוא יכול לפנות לעריכת הסדר, ולפיכך מבקש הוא מכם לבל יבטלו את הזמן וימתינו לו לחינם שכן זה עתיד לארוך זמן רב, וכשיעלה לפניו לערוך את הסדר הוא כבר ישלח להודיע להם.

בקשה זו הייתה לפלא גדול בעיני בניו הצדיקים כיון שדרכו של אביהם הרה"ק מנשכיו הייתה ידועה להם תמיד, למהר מאוד אחר התפילה בליל הסדר כדי להקדים ולקדש בשעה מוקדמת ולסיים את עריכת הסדר מבעוד מועד בשעה שיוכלו לאכול את האפיקומן עוד קודם חצות הלילה. כמובן שהבנים לא הרהרו אחר רבם ואביהם ופנו לעסוק בתורה כבקשתו. לפני שהסתגר הרה"ק מנשכיו בחדרו הוסיף וקרא למשמשו בקדוש, הוא המופקד לעמוד בשער המלך ולהכניס את החסידים דורשי עצה ותושיה אצל הצדיק, והודיעו כי צריך הוא עתה להסתגר בחדרו, ובשל כך עריכת ליל הסדר תתמהמה. לא זו אף זו, הוסיף הרה"ק מנשכיו והזהיר את המשמש באזהרה גדולה, לעמוד על המשמר ביתר שאת וביתר עוז לבל יהין אדם להכנס אל חדרו, ויהי מה. רשאי אתה לומר לכל מי שיתפלא על סירובך כי מצווה ועומד אתה ממני על כך, והרי זה ללא יוצא מהכלל.

לא נחה דעתו של הרבי והוא המשיך להורות למשמש בפרוטרוט ככל אשר יעשה בכל מקרה אשר יקרה: גם אם יגיעו לכאן חסידים ואנשי מעשה מרחוק או מקרוב, גם אם הם כאלה המסתופפים בצילי ועושי רצוני, ויבקשו להכנס, אל תניח להם בשום אופן; גם אם יבואו לכאן פריצים עשירים ונכבדים ויבקשו לחלות פני, תדחה אותם בתוקף, הגם שיאמרו שזה עניין נחוץ הנוגע לכל כללות ישראל; וגם אם יבואו לכאן אנשי צבא בכירים, גנרלים משכמם ומעלה, הן ממדינת רוסיה והן ממדינת פולין, ויבקשו להכנס לחדרו, אל תסכים להם.

ואתה דע לך, הוסיף הרה"ק מנשכיו והזהיר את המשמש, כי בקשות אלו יכולות להיות מלווים גם בשוחד וגם באיומים, כך שגם אם ירעיפו עליך מתנות נכבדות ויקרות שבביל שתתיר להם להכנס, או לחילופין יאימו עליך בחרבותיהם שיתזו את ראשך מעליך אם לא תפתח להם את הדלת, דע לך שאין לך מה להתיירא ולהתפחד מהם, ומבטיח אני לך שלא יארע לך כל רע מהם.

יתכן מאוד שכל אותם אנשים בראותם שאתה מתעקש ואינך מסכים להכניסם אל החדר, המשיך הרה"ק והסביר למשמשו הנדהם, יבקשו ממך שלכל הפחות תדפוק עבורם על דלת הכניסה לחדרו, אך גם לזאת עליך לסרב בתוקף ולומר כי אתה מצווה ועומד שלא לעשות כך, ואף אם יחזרו ויאיימו עליך באיומים שונים, עמוד על שלך ואמור להם: יכולים אתם לעשות בי ככל שליבכם חפץ, ואילו אני על משמרת אעמודה ולא אכניסכם לחדר ולא אדפוק על הדלת.

אך זאת, סיים הרה"ק ואמר, הוא ציווי עליך גרידא ולא עליך המלאכה לגמור, שכן אילו אותם אנשים ייגשו מעצמם אל הפתח, לדפוק על הדלת או להכנס פנימה, אין זה באחריותך כלל, והרי אתה נקי מפקודתי זו.

אזהרות אלו שמעולם לא נשמעו כיוצא באלו מפיו של הרה"ק מנשכיו היו לפלא גדול באזניו של המשמש. הלילה הזה הוא ליל שימורים, והנה במקום שהרבי יערוך את שולחן ליל הסדר כהרגלו ברוב פאר והדר, הוא מסתגר בחדרו ומשמיע אזהרות שונות ומשונות אודות איסור הכניסה לחדרו ואודות אורחים שאולי יבואו לפקוד את היכלו.

כעבור ימים מועטים גברה ידה של מלכות רוסיה בשדה הקרב והם נחלו ניצחון מוחץ על מלכות פולין. ואכן היה הדבר לפלא, שעד סוף ימי שושלת בית רומאנוב ששלטה ברוסיה, לא היה מענישים בעונש מוות את החוטאים והפושעים, אלא היו שולחים גזירה, סיביר הרחוקה, למשך שנים רבות

מסוגר בחדרי תוך כדי שציוותי שלא להניח לאיש להיכנס לחדרי. אמנם חזקה עלי גזירת שמים ונאלצתי בסופו של דבר לקבל את שרי מעלה הללו שבאו לביתי כשהם לבושים כגנרלי צבא מכובדים, אשר למראם ולמעשם התעלף המשמש בקודש.

כשהרצו השרים את טענותיהם בפני, המשיך הרה"ק מנשכיו וסיפר, פניתי אל השר של פולין ואמרתי לו בשפה ברורה: הלא בשעה שפתחת את שערי ארץ פולין בפני היהודים, כלל לא הייתה דעתך להצילם ולהחיותם, אלא להנאתך ולטובתך גרידא. ביקשת שהיהודים יביאו עימם את כספם ואת כשרונותיהם והם יפריחו את ארצך במסחר גדול, כדי שתוכל להטיל עליהם מיסים וארנוניות ולהנות מכל הטוב שהיהודים מביאים איתם. מלבד זאת, גם אם באותה שעה הצלת את היהודים מגזירת המוות שבאה עליהם, הנה כעת הזאת במלכותך מוטל עונש מוות ואתם ממיתים והורגים אנשים בלא כל רחמנות מצידכם. האם יכול אתה, פניתי ושאלתי את שר של פולין, להשבע לי בשבועה חמורה לבטל את חוק ומשפט המוות מארצך.

גמגם השר של פולין ולא הסכים להשבע בתואנה כי הוא אינו יודע מה יילד יום ואין הוא יכול להשבע ולהתחייב על העתיד. אולם השר של רוסיה, בשומעו את שאלתי, קפץ ונשבע לאמור: מתחייב אני שכשם שעד עתה לא היה במלכותי עונש מוות, כך גם לא יהא עונש מוות במלכותי לעתיד. והתחייב על עצמו להיות דמו בראשו אם ישנו את הבטחה זו.

סיים הרה"ק מנשכיו וסיפר, כי בשומעי זאת עמדתי ופסקתי תיכף כי מלכות רוסיה היא זו שתנצח במלחמתה את פולין, אלא שבד בבד קשרתי את ראש שר של רוסיה בכבלי ברזל אל מתחת לשולחני, שבו ביום מהימים אם ישתנה החוק ויחלו להנהיג שם משפט מוות, אזי אתי את ראשו ואמיתנו תיכף.

כעבור ימים מועטים גברה ידה של מלכות רוסיה בשדה הקרב והם נחלו ניצחון מוחץ על מלכות פולין. ואכן היה הדבר לפלא, שעד סוף ימי שושלת בית רומאנוב ששלטה ברוסיה, לא היה מענישים בעונש מוות את החוטאים והפושעים, אלא היו שולחים אותם לעבודת פרך לארץ גזירה, סיביר הרחוקה, למשך שנים רבות.

על הפסוק (שמות יד'): 'וּפְרָעָה הַקָּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהָגָה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ מָאֵד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה', מביא רבינו האור החיים הקדוש את דברי חז"ל (שמות רבה כא ה): 'מצרים נוסע אחריהם - זה שר של מצרים' מצרים שמו, כי המלאך שהוא היה שר שלהם בא עמם: כי כן הוא הנהוג שהשר יעזור לאומתו ויפול בנפילתה, וצא ולמד ממעשה אלכסנדרוס מוקדון (ימא טט): שהיה נדמה לו שרו במלחמות.

והנה הדרך הוא במלחמות שהעם מקדים את המלך בצאתו למלחמה והמלך בא אחריהם, ואף השר של מעלה עומד לימין המלך במקום בו הוא נמצא, מאחורי העם. אולם כאן הודיע הכתוב את סבת פחד ישראל ממה שראו עיניהם, כי פרעה הקדים עצמו ונסע לפני עמו, וסמוך עימו היה שר של מצרים, ולזה נרעשו ויראו בני ישראל בחושבם כי שרי מעלה באו לערוך עימם מלחמה.

אולם האמת היא שזה היה לטובת ישראל, ולכן לא מנע זאת הקב"ה מהמלאך שר של מצרים, הן כדי להורגו לפנייהם, כמו שנאמר 'וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים', והכוונה בזה היא על השר של מצרים, ועוד כדי שיפחדו מזה ויחזרו בתשובה שלימה ויקרבו לבם לשמים, כדי שבאמצעות זה יעשה ה' להם הנס העצום של קריעת ים סוף. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כשבשיצומם של המאמצים נפתחה דלתו של הרבי והוא הודיע לבנים כי מוכן ומזומן הוא ללכת לעריכת הסדר. רוחו של המשמש שבה לאיתנו, אולם משהתעניינו בני הרבי אצל המשמש על סיבת עלפוננו הפתאומי סימן להם הרבי כי לא יעסקו בזה עתה וכי הוא בעצמו עוד יספר להם את כל השתלשלות הדברים.

אחר עריכת הסדר באש קודש, פתח הרה"ק מנשכיו וסיפר לבניו הצדיקים דברים נפלאים מכבשונו של עולם: יודעים אתם בוודאי כי בימים אלו מתנהלת מלחמה קשה בין המדינות, בין ארץ רוסיה לארץ פולין, אך יש לכם לידע כי המלחמה האמיתית אינה מתנהלת על אדמות אלא זו היא המלחמה הקיימת בין שרי מעלה, שהרי לכל ארץ וארץ יש שר של מעלה, וכמו שנאמר (ישעיה כד כא) 'והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה, והמלחמה האמיתית היא בין השר של רוסיה לשר של פולין המתנהלת ביניהם בעולמות העליונים.

ואכן לפני בית דין של מעלה הגיעו שרי שני המדינות כדי להתדיין מי יזכה בניצחון. עמד שר של פולין וטען כי לו ראוי הניצחון מסיבה היסטורית, שכן לאחר גירוש ספרד, כשבני ישראל היו מושלכים ממקומם מבלי מצוא מנוח לכף רגלם, עמד ופתח את שערי ארצו בפניהם. אילו לא

היה עושה כן, הטעים שר של פולין בפני בית דין של מעלה, בוודאי שהיו נאבדים חלילה אלפים ורבות מבני ישראל, ובגלל שבאותם הימים עשו מעשה חסד זה עם בני ישראל ראוי שעתה יזכו לניצחון על פני מדינת רוסיה.

נענה השר של רוסיה ואמר לבית דין של מעלה, שאין הוא נזקק לסיפורים היסטוריים, על רחמים שהיו בשנים קדמוניות, כיון שהוא מרחם על בני ישראל בימים אלו ממש, הזאת בשל כך שבמדינת רוסיה יש 'מלכות של חסד' ממש, כיון שאין נהוג שם גזר דין מוות כלל, וגם מי שמרבה לחטוא אין עליו חוק ומשפט מיתה. ולעומתם, במדינת פולין מענישים ביד קשה ואכזרית על כל דבר קטן וגדול וחרב חדה הממיתה מונחת על צווארם של בני ישראל שכאלו חטאו כנגד המלכות, ודי בכך כדי להכריע את הכף לטובתם, שהם ניצחו את ארץ פולין.

נמנו בית דין של מעלה וגמרו כי בשאלה זו צריכים להכריע צדיקי הדור שעודם נמצאים בחיים, הלא הם בית דין של מטה. יבואו איפוא הצדדים, שר של פולין ושר של רוסיה,

בפני מאורי החסידות, והם שיקבעו את הצדק עם מי. הורו בית דין של מעלה לשרי שני הארצות שילכו תחילה להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א, בעל התניא והשו"ע, ולאחר מכן יילכו אל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א, ואם יגיעו שניהם לדעה אחת מה טוב, ואם לא יגיעו לדעה אחת - יפנו אל הרה"ק רבי מרדכי מנשכיו זיע"א כדי שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, ואחרי רבים להטות.

אכן ירדו שני שרי מעלה הללו ובאו אל הרה"ק מלאדי, והוא פסק כי הצדק עם מלכות רוסיה, שכן הכלל ההלכתי הוא שפוסקים לפי ההווה, 'באשר הוא שם', ואין להביט על העבר או על העתיד, והיות ובסופו של דבר בעת הזאת מתנהגת מלכות רוסיה כמלכות של חסד ואין ידה קלה להוציא אנשים להורג, לפיכך עליה לנצח במלחמתה עם פולין. לעומת זאת, כאשר באו שרי מעלה אצל הרה"ק מקארלין הוא סבר שדווקא מלכות פולין הוא זו שצריכה לנצח, בזכות אותם מעשים טובים שעשתה בעבר אצל מגורשי ספרד.

כיון ששני הצדיקים לא הגיעו לעמק השווה היו צריכים השרים לבוא בפני המכריע, אולם אנכי, המשיך הרה"ק מנשכיו ואמר, סירבתי להכניס את ראשי בין ההרים הגבוהים ולהכריע בסוגיה כה קשה וחמורה. העדפתי שלא לשמוע את טענותיהם כלל ובכך אהיה פטור מלהכריע בין הצדדים. זו הסיבה שבשל כך ביקשתי להתעכב עם עריכת הסדר ולהיות

אזהרות אלו שמעולם לא
נשמעו כיצא באלו מפיו של
הרה"ק מנשכיו היו לפלא
גדול באזניו של המשמש.
הלילה הזה הוא ליל שימורים,
והנה במקום שהרבי יערוך
את שולחן ליל הסדר כהרגלו
ברוב פאר והדר, הוא מסתגר
בחדרו ומשמיע אזהרות שונות
ומשונות אודות איסור הכניסה
לחדרו ואודות אורחים שאולי
יבואו לפקוד את היכלו

חדש בממלכת התורה

חדש

דג לארבעת מינים - מאירים 25 סיפור מחיי הרה"ק הדברי היים מצאנז

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
ומאירים את העולם סיפורי צדיקים לילדים.

סדרת הספרים הפופולארית 'מאירים' קנתה שם דבר בעולמם של ספרי התוכן החינוכי לילדים, והפכה למוצר חובה בכל בית יהודי. ספרי קריאה בכריכה קשה בעיצוב מושך עין מלאים במידע עשיר וערכי על השושלות החסידיות וגדולי התורה מדורות עברו המעוררים את לב הילד למען ילך בדרך טובים. עם הופעתם של כרכים נוספים בימים אלו, מתרחבת הסדרה המפוארת בהדר וביופי כראוי לחינוך דורותינו בדרך ישראל סכא.

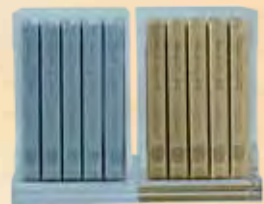

חדש

סט זמירות יגל יעקב במעמד יוקרתי

מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סט 5 זמירות 'יגל יעקב' לשבת ויו"ט במעמד מיוחד יוקרתי ומכובד. בגודל אלבומי, באותיות גדולות, ובעיצוב מרהיב עין. בגודל 14 ס"מ, וניתן לרכישה בשתי גוונים, זהב, כסף. מתאים מאד למתנה מכובדת ונאה. זמירות שירות ותשכחות למלך אל חי!

חדש

ביאורי התוספות בבא בתרא ד ב"ב - דפים קלט-קעו

מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

כל דברי התוספות מנוקדים ומבוארים, עם ביאור משולב בתוך לשונם, ובסוף כל דיבור נערך סיכום הענין, לתועלת הלומדים. בסוף כל כרך נסדר מדור 'שינון התוספות', להועיל לחזרה וזכירת דברי התוספות.

חדש

חסד לאברהם המבואר (רדאמסק) פרשיות בראשית-תולדות (בראשית א)

מהדורת קארנוואסער
מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'חסד לאברהם' המבואר להרה"ק רבי אברהם ישכר בער הכהן מרדאמסק זיע"א, בנו של הרה"ק רבי שלמה מרדאמסק בעל התפארת שלמה, במהדורה חדשה מוגהת ע"פ דפו"י עם תיקונים רבים, בעריכה חדשה בכתב מרובע ומנוקד ובחלוקה לקטעים, עם סימני פיסוק, רכבות מראי מקומות, עם כותרות משנה לכל קטע, מפתחות המקורות ומפתחות עניינים, סידור קטעים רבים שנרפסו בליקוטים בסופי הכרכים והושכו למקומם הראוי.

חדש

רמב"ם המבואר הפלאה נזירות

מהדורת 'קון טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' - נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

רמב"ם ונושאי כליו ערוכים בדקדוק רב, עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים, מקוטע ומנוקד, בעיצוב נאה ומשובח. נוסף עליו ביאור משולב, הערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש. הביאור מלוקט מכלל מפרשי הרמב"ם, ובתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, מקורות וצינונים, ועם פסקי שולחן ערוך.

מגיד מראשית

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

כח הפועל בנפעל

במאמר זה מבאר רבינו את הבדל המדריגות בין ישראל לפני מתן תורה, שכבר היו עובדים את השם ולא שינו את שמם ולשונם ולבושם, למדריגת ישראל אחר מתן תורה, שזכו להתגלות אור התורה שהיא רצונו יתברך.

רבינו מבאר את מהותה של עבודת השם, שהיא חיבור הנברא אל בוראו בדרך ביטול נכון, ובמדריגה הראשונה שקדמה למתן תורה הביטול הזה היה ביטול **חיצוני**, שאדם עובד אל כח השם המחיה אותו, אך במדריגה הנעלה יותר, שהיא לאחר מתן תורה, הביטול הזה הוא ביטול **פנימי** ועצמי, שאדם עובד לרצון הקדוש ברוך הוא שהוא המהווה את כל הכוחות.

וההבדל בין שני המדריגות הוא **בהכרה**, שכאשר הנברא משיג רק את מציאותו שלו והכרתו מוגבלת בידיעה השלימה שיש כוח המחיה אותו, אז עובד את השכינה שהיא הכח המחיה אותו, ואמנם גם אז נקרא עבד נאמן, אבל כשהנברא משיג שאין לו כלל מציאות נפרדת, אלא כל מקור חיותו הוא רצון הקדוש ברוך הוא, וידיעה זאת היא אצלו בדרך הכרה אמיתית שאינה נפרדת כלל מידיעתה של הנפש והכרתה את עצמה, אזי הידיעה מביאה אל נפשו כריעה רוחנית שכורע מפני הדר גאון כבודו יתברך, אז הכרה שלימה זאת היא החיבור אל רצון השם יתברך שהוא מקור החיים, והיא ממשיכה שפע חדש לעולם.

שהוא הרצון עצמו, והיינו **שְׁעוּבָד לְהִיּוֹת תַּעֲנוּג לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וְזֶה עוֹבֵד לְמַלְךָ עֲצָמוֹ**, אינו עובד לכח הפועל אשר בו, אלא לפועל עצמו הקדוש ברוך הוא שממנו נמשך הרצון.

וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רָצָה לְהִיּוֹת לוֹ תַּעֲנוּג, וְלִכֵּן יֵצֵא הַדְּבוּרִים לְיִשְׂרָאֵל, נִמְצָא יֵשׁ כָּאֵן הַמְּשֻׁכָּה מֵהַתַּעֲנוּג שהוא הרצון של המלך **לְהַדְּבוּרִים** נמצא שהדיבורים הם המשכה של התענוג והתענוג הוא הכח הפועל שלו הנקרא 'מרי דכיא', **וְזוֹ הַמְּשֻׁכָּה שְׁנִמְשָׁף מֵהַתַּעֲנוּג לְהַדְּבוּרִים נִקְרָא 'זֶה'** המשכה שנמשכת מתענוג הקב"ה אל הדיבורים שדיבר לישראל נקרא 'זה', כיון שנמשך מכח הפועל עצמו שהוא לשון 'זכר' כיון שהוא המשפיע את כח הפועל, ולכן 'זה' הוא כינוי המשכה שאין בו השגה כלל, **וְהַדְּבוּר נִקְרָא 'זֹאת'**, כיון שהוא המקבל מהפועל, נמצא שהוא בחינת נקבה, והיא השכינה כנזכר לעיל.

וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם גַּם כֵּן הָיוּ עוֹבְדֵי לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא אֶף עַל פִּי שְׁעֵדִיין לֹא נִיתְנָה תוֹרָה, רַק בְּמַדְרַגַּת 'זֹאת', שֶׁהַמְּלִיכוֹ הַדְּבוּר שְׁנִקְרָא 'זֹאת' שֶׁנִּתְגַּלָּה ב'מוֹחִין' שלהם, והיינו בבחינת השכינה שְׁמִקְבֵּל מֵהַתַּעֲנוּג הַנִּקְרָא 'זֶה', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר (שמות ג יב), 'וְזֶה לָךְ הָאוֹת', כְּשִׁיבְּצָאוּ מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה', שיזכו לעבוד

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ (שמות טו כו). **כַּח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעָל** כלל הוא שכל מציאותו של הנפעל נמשך מהפועל אותו, שהרי אין לו כלל כח נוסף מהפועל, ולכן כוח הפועל שורה בו ומחיה אותו, **וְזֶה הַכַּח נִמְשָׁף מֵהַרְצוֹן** הכח הפועל שהוא המחיה מאין ליש את הנפעל הוא המשכה מהרצון של הפועל (הקדוש ברוך הוא), והוא מתחדש בכל רגע ורגע מכח הרצון ואין כח הפועל כך נפרד כלל, **כִּי כְּשֶׁהַרְצוֹן שִׁיְהִיָּה כֶּף הוּא כֶּף** כי כשרצונו יתברך שיהיה איזה מציאות, עצם הרצון הוא המכריח את קיום המציאות, כי רצונו יתברך הוא עצמו כל המציאות, ונמצא שהוא המהווה את כח הפועל שמחיה ומקיים את הנפעל.

אֶף כְּשֶׁהַדְּבָר בְּרָצוֹן נִקְרָא 'אֵין', שרשו של כח הפועל הנזכר, נמשך מתוך הרצון והוא כלול בו, אלא שהכח שכלול ברצון אינו מכונה 'כח הפועל' ואין בו הגדרה ופירוד לקראו על שם הנפעל שעתיד לשרות בו והוא נכלל ב'אין', ומטעם זה לפני שניתן בו כח המשכה לפועל ולהתגלות באופן של 'רצון שיהיה כך' שהוא ההתגלות בפועל, לא שייך בו השגה כלל ולכן נקרא 'אין' שהוא כח שאינו מושג, **רַק בְּהַמְּשֻׁכָּה בְּבוֹרְאִים נִכְרָ הַדְּבָר וְהַכַּח** ומכיון שהוא ניכר ונראה ככח לעצמו, נמצא שהוא 'יש'.

וְזֶה הַכַּח שֶׁכָּלול בְּהַרְצוֹן והוא בבחינת 'אין' **נִקְרָא אָדוֹן שֶׁל דְּבָר**, כיון שחיותו של כל דבר תלויה בכח הפועל וכפוף לאופן שכל הפועל מפעיל אותו לפי הרצון של הפועל עצמו, נמצא שהוא אדון של אותו דבר, **וְנִקְרָא 'מְרַדְכִי', מְרִי דְכִי** (תרגום שמות ל כג על הפסוק מר דרוך), 'מרי' לשון אדנות ומרות, 'דכיא' לשון טהרה, שהוא טהור ונעלה מהשגה, והוא יסוד אבא, דהיינו הכח שבתענוג החכמה שמשתעשע הקדוש ברוך הוא בישראל, (הנקרא אבא), והמתגלה על ידי מידת ההשפעה הנקראת יסוד בגלוי, **אֲבָל בְּהַשְׂרֵשׁ לֹא נִכְרָ הַמְּלֹכָה** ולא אינו נקרא מלך אלא אדון, כי מלך הוא כינוי למלך שיש לו עבדים הנפרדים ממנו וכוחו מולך עליהם, ואילו בשורש הכל, הפועל והנפעל, כלולים ב'אין' באחדות מוחלטת.

וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל הֵם אִבְרֵי שְׁכִינָתָא איברי השכינה, **כִּי בְּכָל אֶחָד יֵשׁ כַּח הַפּוֹעֵל הַדְּבוּרִים שֶׁל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא שְׁמִמְלִיָּה עָלָיו** בכל אדם מישראל יש דיבור של הקדוש ברוך הוא, והוא מדבר אליו להטיב דרכו בכל עת, והיא הנשמה שעל ידו הוא ממליך את הקדוש ברוך הוא ומכוחה באים הדיבורים, **וְהַדְּבוּרִים נַעֲשִׂין לוֹ מוֹחִין** הם התשוקות השורות במחשבתו ונותנים בו חיות ותנועה לקיים רצון הבורא יתברך (מוחין מלשון מוחיה), והם הכח הפועל בנפעל ששורה על כל הפעולות שהאדם שעושה לכבוד בוראו. ונמצא שישראל הם איברים של השכינה ששוכנת במחשבתם ופועלת מתוכם את מעשי המצוות.

וּכְשֶׁאָדָם עוֹבֵד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִפְּנֵי קִבְּלַת עַל מַלְכוּתוֹ, עוֹבֵד לְהַדְּבוּרִים שְׁנִנְכְּסוּ בְּמוֹחִין שֶׁלוֹ, נמצא שכל הפועל הזה נעשה על ידי האדם הזה אדון על הנפעל מכוחו שהיא פעולת המצוות, **וְזֶה נִקְרָא שְׁכִינָה, שְׁשׁוֹכְנַת גְּבִיָּה, וַיֵּשׁ** דרגה גבוהה יותר, מי שזוכה להשיג דרגה גבוהה יותר מהשכינה, והיינו שמישיג את השורש של הדיבורים שבמוחו

כדי לעשות נחת רוח לבורא - פועל הכל, וזהו בחינת 'זה' שנתגלה להם בא' של תיבת 'אנכי' שהוא הרצון.

וְהָיָה יֵשׁ אֶהְבֵּת עֲלוּל לְעֵלָה שְׁלוּ, אהבת הכח הנפעל - המקושר עם הפועל עצמו על ידי אהבה הבאה מתוך ההכרה, והיא **כְּשִׁמְכִיר שְׁזָה** **חִיּוּתוֹ** שהפועל הוא חיותו על ידי שממשיך את כח הפועל, **וְאִי אֶפְשֵׁר לָהֶם לִהְיוֹת שְׁעָה אַחַת בְּהַפְרָדָה מֵעֲלֵתָהּ,** הכרה זאת היא שכל מציאותו וחיותו הוא מהפועל ואין לו כלל מציאות וסיבת קיום נפרדת, וממילא אי אפשר לו להתקיים אפילו רגע כשיפרד מאדונו, ומכאן זה ירא להפרד מדביקותו אפלו שעה אחת, **וְיֵשׁ אֶהְבָּה מֵעֵלָה לְעֵלוּל** היא אהבה של הבורא לנברא שמספיע לו כדי לקיימו ולהחיותו בחיות של אמת שהיא על ידי דביקות האהבה המאיר בו, **וְהַכֹּל עוֹלָה עַל יְדֵי אוֹתוֹת הַיּוֹצְאִים מִחֻמְשָׁה מוֹצְאוֹת הַפֶּה** האהבה מהעלול לעילה ומהעילה לעלול היא באמצעות הכוח המחבר שהוא כח הפועל שכמבואר לעיל הוא בחינת "הדיבורים של הקדוש ברוך הוא" הנמשכים משורש עולם הדיבור שהוא חמשת מוצאות הפה שבמחשבה, שהם מקורו של כח הפועל.

וְזֶה הַחִיּוּב בֵּין עֲלוּל לְעֵלָה וּמַעֲלִילָה לְעֲלוּל נרמז ב**הַאוֹתוֹת אֶהְבָּה**, **כִּי אֶהְבֵּת עֲלוּל לְעֵלָה הִיא לְאֵלֶּיךָ** לאלופו של עולם המחיה אותו על ידי כח הפועל ואהבה זאת היא בחינת אל"ף כי היא סיבה ראשונה שאין לה סיבה קודמת, **וְאֶהְבֵּת עֵלָה לְעֲלוּל** אהבת בורא לנברא **הוא להבי"ת**, לכן שיש לו סיבה קודמת ולכן הוא נקרא ב' כי יש כאן שני סיבות, כי היא מכח אהבת העלול שנמשכת מכח הפועל עצמו שהוא חיותו, **כִּי מִתְחַלָּה הָעֲלוּל מַעוֹרָר אֶהְבָּה מִלְמַטָּה לְהַתּוֹסֵף עָלָיו אֶהְבָּה** נמצא שאהבת עלילה שהוא הבורא לנברא יש בה שני אהבות, שהרי היא נמשכת מכח אהבת הנברא, ושני האהבות אלו נכללות בתיבת 'אהבה'.

וְהָיָה הַפְּעֵל מְלַאכָה משל אל הבורא שהוא בעל מלאכה שברא הכל יש מאין, **טָרַם שְׁעוֹשָׁה הַדְּבָר** פני מוציא את רצונו מהכח אל העשייה, **אִז הַדְּבָר חָקוּק בְּמַחְשַׁבְתּוֹ** והחקיקה הזאת היא תחילת הויית הדבר אלא שהוא כלול עדיין ב'אין', **וְלִכֵּן יֵשׁ שְׁלֹשָׁה הַתְּחַבְרוֹת, אַחַד הוּא הַהִמְשָׁכָה שְׁנֹמֵשֶׁת מֵהַרְצוֹן לְהַחְקִיקָה שְׁיַחְקַק בְּשִׁכְלוֹ** הרצון מושיך את כח הפועל מה'אין' אל מחשבת היוצר שהיא חקיקת ציור הדבר שרוצה לברוא, וחקיקה זאת היא מקור הוייתו של אותו דבר, **וּמַחְבֵּר לְהַדְּבָר הוּא שְׁחוּקָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלָּה,** היא ההמשכה שהקב"ה ממשיך את רצונו שיתחבר אל המחשבה שהיא תחילת הויית הנבראים, **וְאַחֲרַי כֶּן יֵשׁ הַתְּחַבְרוֹת שְׂצַמְצַם אֶת עֲצָמוֹ לְהַדְּבָר הוּא מְחַמֵּת אֶהְבָּתוֹ וְנִקְרָא חַבּוּק יְמִין** וממנה נמשך כח הפועל הנקרא חסד גבורה

תפארת ובו כלולים כל המידות המחברים בין הפועל להנפעל, **וְאַחֲרַי כֶּן כְּשִׁעוֹשָׁה הַדְּבָר מַחְבֵּר אֶת עֲצָמוֹ לְהַדְּבָר** וזהו התחברות הנקרא נצח הוד יסוד שממנה נמשך העשייה בפועל על ידי כח הפועל המהווה את הנפעל.

וְזֶה נִקְרָא בְּמַדְרֵשׁ (שמות רבה א) **שְׁלֹשָׁה מִיָּנִי נִשְׁיָקִין** כי כל חיבור בין משפיע למקבל הוא בחינת נשיקה שמתחברים באהבת הדביקות וביחוד המחשבה, **נִשְׁוֶק שֶׁל גְּדֻלָּה וְשֶׁל פְּרִישׁוֹת וְשֶׁל פְּרָקִים,** בחינת של פרקים הוא מה שנאמר באהרן **וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ** (שמות ד יד) ושם נאמר **וַיִּשָּׂק לוֹ** (שמות ד כז) וזהו מה שממליך עליו את כח הפועל ששורה בדבר שהוא בחינת "יסוד אבא" שנקרא מרדכי שהוא בחינת משה, והיינו שהמשיך מבחינת מחשבה לבחינת דיבור, **וְשֶׁל גְּדֻלָּה הוּא שְׁמַמְלִיךְ הַדְּבָר** על עצמו וזהו מה שנאמר בשמואל כשהמליך את שאול **'וַיִּצַק שָׁמֹן עַל רֹאשׁוֹ וַיִּשָּׂק לוֹ'** (על פי שמואל א' י א: וַיִּקַּח שְׂמוּאֵל אֶת פֶּךְ הַשָּׁמֶן וַיִּצַק עַל רֹאשׁוֹ וַיִּשָּׂקֵהוּ) וזהו נרמז בלשון 'על ראשו', שממליכו להיות מעליו, וזהו בחינת מחשבה ששורה על ראשו, **וְשֶׁל פְּרִישׁוֹת** מה שפורש מדרגה הנעלמת למדריגת הגילוי, היינו **מֵאִין לֵישׁ** וזהו שורש כולם, שנמשך מהרצון אל המחשבה.

וְהָיָה כְּשִׁהַדְּבָר בְּמַחְשַׁבָּה אֵינּוּ מַגִּיעַ רַק לֵישׁ, כיון שבציור במחשבה נדמים המצייר (הפועל) והציור לשני דברים, שהמצייר מחבר עצמו לציור כפי שעתיד להיות יש, **וְאַחֲרַי כֶּן בְּעַבְדָּא** שהוא הכח המקבל מכח הפועל, ואין בו שום חיות וממילא ההכרה המתגלית היא שכל מציאותו הוא מהפועל עצמו **מִתְגַּלָּה הָאֵין וְהַרְצוֹן** ודווקא שם עיקר התגלותו, **כִּי כָל דְּבָר חִיּוּתוֹ הוּא הָאֵין הַהֶעָדָר שֶׁלּוֹ** מהמקום שנעדר משם ועדיין לא היה שם משם חיותו כי משם נברא, וזה **נִקְרָא** (שמות ב ד) **'מְרוּחָק לְדַעָה - ה' מ"ה' שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ'** התרחקותו שבוש מהדבר היא המשכת חיותו לעשות ולחדש אותו.

וּבְזֶה יִתְבָּאֵר וַיֹּאמֶר אִם שְׂמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ' (שמות טו כו), **דְּרִשׁוּ** (ברכות מ.) **אִם שְׂמוֹעַ בִּישׁוֹן תִּשְׁמַע בְּחַדָּשׁ. כִּי הִנֵּה הַמְצִיטִים לְדַבֵּר הַמְּלָךְ שְׁמוּלָךְ עָלֵינוּ** והם הדיבורים ששוכנים במחשבות ישראל ואנו עובדים להם כמבואר לעיל שהעובד עובד למחשבה ששוכנת בו, **הַדְּבָר מְקַבֵּל מְקוּל** שהוא כח הפועל הממשיך מהמחשבה אל הגילוי, **וְהַקוֹל צִיּוֹת לְהַמְחַשְּׁבָה** הקול הוא כח

הפועל מקבל חיותו מהמחשבה, **וְהָיָה הַדְּבָר מְקַדָּם בְּמַחְשַׁבָּה** היא החקיקה שצייר הקדוש ברוך הוא ציור ישראל, **וְהַמְחַשְּׁבָה מְקַבֵּל מֵהַרְצוֹן שֶׁל הַמְּלָךְ** שבחר ורצה לעיין ולראות בחקיקה הזאת, **נִמְצָא זֶה שֶׁהוּא בְּדַבְרוֹ נִקְרָא יִשְׁוֹן** כיון שאין בו התחדשות אלא ההתחדשות היא בשורש שלו שהיא המחשבה, **שְׁהָרִי כְּבָר הָיָה בְּמַחְשַׁבָּה וּבְרָצוֹן**

אֲבָל כְּתִיב (תהלים קמה יט) **'רָצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה', הִירְאִים יְכוּלִין לְצִיַּת לְרָצוֹן** שכל חפצם לעשות תענוג לפניו ונמצא עובדים את הרצון שבחר לחקוק צורת ישראל במחשבתו ולבראם כדי שיעשו לו יתברך נחת רוח, **כְּמוֹ אֲבָרָהם שְׂבִלֵי צוּרֵי הַמְּלָךְ צִיַּת לְרָצוֹן הַמְּלָךְ** (ראה קידושין פב.) וקיים את כל התורה כולה, **וְאֵלּוֹ הַבְּנֵי אָדָם שְׂשִׁמְעוּ בִישׁוֹן, וּמַדְבְּרִים וּמְקַבְּלִים מֵרָצוֹן הַמְּלָךְ, וְשׁוֹמְעֵי בְּקוֹל שֶׁהוּא מְשַׁפִּיעַ לְהָאֵלֶּיךָ.** וזו היא ההבטחה שאמר בפסוק 'אם שמו תשמע' אם תקבל עול מלכות שמים ותקיים מעשי המצוות, תזכה שיתגלה לך הרון שהוא הנקרא חדש שמקבל מהמחשבה.

וְזֶה כְּשִׁאֲנוּ רוֹצִים לְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע מֵהַבּוֹרָא, אֲנוּ מוֹדִים וְאוֹמְרִים לְפָנָיו שֶׁהוּא אֵין סוֹף [מְלָךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים], מְלָךְ הוּא הַרְצוֹן, מַלְכֵי הַמְּחַשְּׁבָה, הַמְּלָכִים הֵם קוֹל וְהַדְּבָר, שֶׁהוּא מוֹלָךְ עָלֵינוּ, וְכוֹרְעִים וּמוֹרִידִים שְׁפַע מִשָּׁם הכריעה היא ההכרה שכל חיותנו מה'אין', כי הכריעה היא הכרת הדר גאונו שמכוחה נופלת בושה ויראה על הנברא עד שנכנע תחת חיותו ובטל אליו לגמרי.

הוֹשַׁלְס הַסֵּט!
תְּרֵינִישָׁה הַיְסוּדִילָה עִם סִיבֵת גִּבּוֹרִים לְרִכְשׁ נִסְחָה אֲלֵיכֶם

וּבְגֵר הַסֵּטִי הַרִבֵּי הַחַדִּי יֵאָדָר הַחֵלֶץ יְיָ הַקְּדוֹשׁ

הַמְּפָרֵץ הַגְּדוֹל
אֶזְבַּח הַרוּחִים

מְרֻכָּז הַזְּמַנּוֹת: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

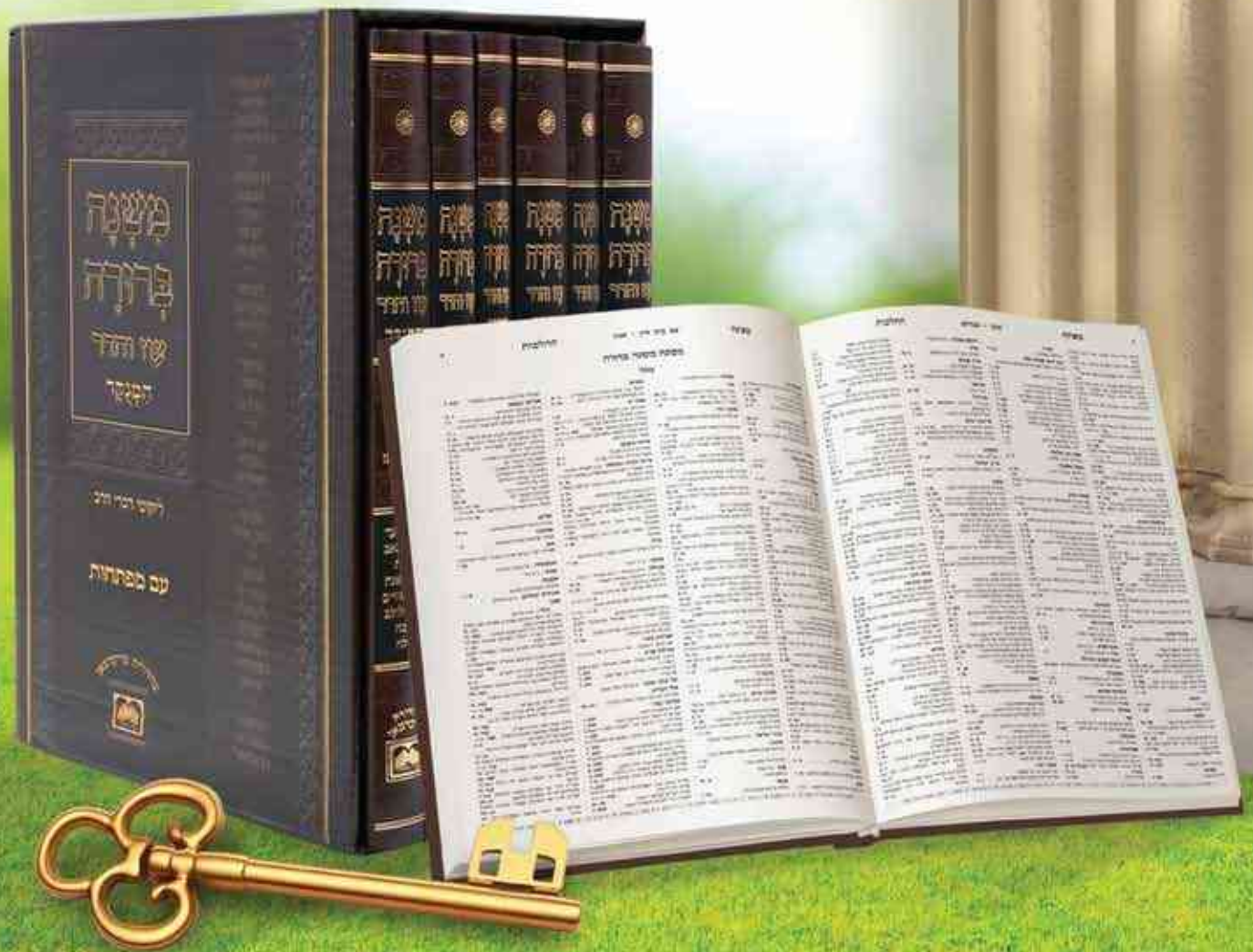
בְּשַׁעַר יְמִינֵינוּ נִפְתָּח

משנה ברורה

עם המפתח המפואר

מהדורה חדשה של המשנה ברורה המפואר 'עוז והדר' בתוספת מפתחות מפוארים ומפורטים על כל ההלכות המובאות במשנ"ב, ביאור ושעה"צ בנוסף לשלל מעלות המהדורה המנופה ומזוקקת, עם מראה מקומות והוספות רבות.

מניחיה

היום של היום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים